

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1891. Första Kammaren. N:o 26.

Onsdagen den 29 april, e. m.

Kammaren sammanträdde kl. 7 e. m.

Upplästes och godkändes statsutskottets förslag till Riksdagens skrivelser till Konungen:

n:o 28, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående af-sättande af räntebärande obligationer till nominelt belopp af 3,000,000 kronor till garantifond för aktiebolaget sågverksegarnes garantiförening;

n:o 29, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående dödande af en till säkerhet för statens fordran hos Gotlands jernvägsaktiebolag uti bolagets jernväg meddelad in-teckning; samt

n:o 30, dels om beviljadt låneunderstöd för anläggning af jernväg mellan Hernösand och Sollefteå och dels om anvisande af statsbidrag för enskilda jernvägsanläggningars understödjande medelst lån.

Anmäldes och bordlades lagutskottets utlåtanden:

n:o 32, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag, innefattande tillägg till 17 kap. 6 § handelsbalken;

n:o 33, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad tid för saköreslängds aflemnande i vissa fall;

n:o 34, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående straff för oloflig införsel af skjutvapen eller ammunition i vissa delar af Afrika;

n:o 35, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse af 3, 14, 101, 105, 110, 129 och 136 §§ i stadgan om skiftesverket i riket den 9 november 1866; samt

n:o 36, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående ändrad lydelse af 3 och 22 §§ af förordningen om patent.

Lagförslag
ang. väghåll-
ningsbesvärets
utgörande på
landet.

Fortsattes föredragningen af lagutskottets utlåtande n:o 31, i anledning af väckta motioner om ordnandet af väghållningsbesväret på landet.

(Forts.)

Den af utskottet föreslagna lagen.

60 §.

Herr Jönsson: Beträffande den föreliggande frågan kan jag icke neka, att lagutskottet nedlagt ofantligt mycket arbete derpå, och att betänkan det har stora förtjenster framför det för två år sedan framlagda, men det oaktadt kan jag icke godkänna detsamma. För det första vill jag fästa uppmärksamhet på att vårt land är så vidsträckt, att jag tror det vara en absolut omöjlighet att skriva en tillfredsställande lag för hela riket för väghållningsbesvärets utgörande, när det är så olika förhållanden. I Norrland är det mycket få jernvägar. Der finnas från skogarne utloppsvägar på floderna samt oändligt långa landsvägar. I mellersta och södra Sverige finnas numera jernvägar, som motsvara de gamla landsvägarne. Sålunda hafva nu landsvägarne der icke blifvit annat än utfartsvägar till jernvägarne. Dessutom bör man betänka att staten dels understödt, dels för egen del byggt jernvägar och gjort stora uppoffringar för landets kommunikationsväsen i dess helhet. Att i mellersta och södra Sverige vägunderhållet visserligen är ett betungande onus, nekar jag icke, ehuru jag icke tror att det är så svårt, som man skrikit om. I verkligheten går så till, att man lagar vägarne, när man har tid och ledighet dertill, och det går då för sig ganska lätt. Ser man nu på rättsförhållandet, så är det meningen att den moderna fyrken skall föras in öfver allt. Man går från en orättvisa till en annan. Det är allmänt bekant, att taxeringskomitéerna uppskatta olika på olika orter. Jag känner två socknar, som ligga bredvid hvarandra, der taxeringsvärdet i den ena är femtio procent högre än i den andra på likartad egendom. Dessutom finnas många hemman, som fått ett högt taxeringsvärde därför att de varit uppdrifna till hög kultur, haft vacker skog och varit särskildt väl bebyggda. Grundar man nu vägunderhållet på dessa i förhållande till taxeringsvärdet, så begär man lätt stora orättvisor, emedan nyssnämnda förhållanden ofta lätt förändras. Man måste tänka på, att den välbyggda gården kan blifva förstörd genom eldsvåda; den blir kanske icke uppbyggd, men taxeringsvärdet minskas då vägunderhållet utgöres efter förut varande förhållanden, då blir det en stor orättvisa, som fortfar ända till dess ny vägdelling sker.

Hvad det föreliggande förslaget beträffar, anser jag att staten icke kan sämre använda sina pengar än kasta ut mellan en hel och en half million för detta ändamål. Det uppgifves visserligen, att det skulle stanna vid 3 à 400,000 kronor, men jag tror det går till 5 à 600,000. Går jag nu öfver till kostnaderna för vägdellingarna, så kan jag nämna, att jag sjelf varit med om en vägdelling, som dröjde i fjorton år. Slutligen gick kostnaden till 30 à 40 kronor på hvarje hemman.

Hvad nyttan beträffar, så tror jag den blir ganska liten. De enda, som få fördel häraf, äro landtmästarne. För dem blir det ett tjugotal

är utmärkta konjukturer, men deremot få vi som skola begagna vägarne beräkna att icke på en tjugu år få några vägar lagade. Under de fjorton år, hvarunder den vägdelning pågick, hvilken jag nyss omnämnde, var det ingen, som lagade någon väg, utan att han blef tvungen dertill, och följden blef, att de förblefvo som de voro. Nu skulle man få vidkännas denna olägenhet öfver hela landet. Jag tror, att man skulle kunna reglera mycket enklare, än här föreslagits. Då genom anläggning af bruk eller fabriker ovanligt stor trafik uppkommer på ett ställe, skulle man kunna företaga reglering på den orten, utan att göra nya vägdelningar öfver hela riket. Jag är icke jurist, och herrarne kunna derför icke hafva anspråk på att jag skall framlägga något lagförslag, men mig förefaller det att i alla län borde tillsättas en komité af fyra eller fem personer, hvilken, när en ny väganläggning skulle ske eller trafiken någonstädes ökades, skulle anmäla förhållandet hos konungens befallningshafvande, som hänsköte saken till komitén. Denna skulle på stället besigtiga vägen och afgöra om den, som hade den nya fabriken, skulle deltaga i vägunderhållet i natura eller också betala. På så sätt vore det lätt regleradt. — Det är så mycket taladt i denna punkt, så att jag icke tror det gagnar till något att längre uppehålla mig dervid, utan får jag för min del yrka afslag derå.

*Lagförslag
ang. väghåll-
ningsbesvärets
utgörande på
landet.*
(Forts.)

Herr Hasselrot: Den ärade talare, som näst före den siste på förmiddagen hade ordet, uttalade den mening, att föreliggande fråga vore mera en kommunal- än en statsangelägenhet, och att, derest bidrag för vägunderhåll skulle gifvas, sådant alltså hellre borde utgå af landstings- än af statsmedel. Jag hyser för min del en annan uppfattning. Det lärer väl icke kunna bestridas, att lättnad i samfärdseln är ett viktigt villkor för nästan all andlig och materiel utveckling, och lättnad i samfärdseln, hvartill väl också bör räknas hållandet af allmänna vägar i farbart skick, synes mig derför uppenbart vara ett statsändamål. Att denna uppfattning också allmänt gjort sig gällande, framgår af de mångahanda åtgärder, statsmagterna vidtagit för förbättrandet af kommunikationsanstalterna i alla riktningar. Frågan synes mig sålunda icke gälla, huru vida ett statsbidrag för ändamålet i fråga kan anses berättigadt, utan inskränka sig dertill, huru vida det ifrågasatta bidragets belopp är för ändamålet väl afpassadt eller icke. Under förmiddagen påstods visserligen, att så icke vore förhållandet, och att bemöta detta påstående efter objektiva grunder är väl icke möjligt, men mig synes, att, derest staten verkligen skall bidraga till vägunderhållet i nämnvärd mån, så att någon afsevärd lättnad beredes dem, som ansvara för detta underhåll, det icke är för högt ställda anspråk, om man begär att en tiondedel af verkliga kostnaden skall bestridas af statsmedel.

En annan talare, min ärade granne på kalmarbänken, uppträdde mot den föreliggande paragrafen af principiella grunder och stälde sig dervid egentligen såsom en försvarare af statskassans intresse. Jag är också viss om, att han, sin pligt såsom embetsman likmätigt, på sätt han antydde motsatt sig anspråk, som vändt sig mot statskontoret såsom förvaltare af statskassan, men jag är icke lika säker på, att han intagit samma ställning såsom representant. Jag har tvärt om anledning antaga, att han i sådan egenskap, och detta med all rätt, under-

Lagförslag
ang. väghåll-
ningsbesvärets
utgörande på
landet.
(Forts.)

stöd äfven långt gående anspråk på statskassan, då han funnit dem befogade och rigtiga. Från hans synpunkt synes frågan således böra inskränka sig till, huru vida nu framställda anspråk är befogadt och riktigt. Att jag byser denna åsigt, har jag redan nämnt, och att den ärade talaren i fråga har en motsatt, framgick af hans anförande, men den principiella grund, hvarpå han stälde sig, synes mig föga värd att bygga på till stöd för ett afslag. En talare på gefleborgsbänken, hvilken också uppträdde på förmiddagen, framhöll såsom en anmärkning mot förslaget, att det vore nytt och icke undergått den förberedande pröfning, som vederbort, samt att man icke med nöjaktig försigtighet uppställt nödiga garantier mot möjliga missbruk. Han har rätt deruti, att frågan är ny så till vida, att det är första gången frågan om statsbidrag till vägunderhållet föreligger i ett formuleradt lagförslag, men faktiskt är denna fråga lika gammal som frågan om väghållningsbesvärets ordnande, och särskildt vid 1889 års riksdag höjdes i denna kammare inflytelserika röster för en åtgärd i sådant syfte.

Samme talare hänvisade till stöd för sin uppfattning, att icke nödiga garantier skulle vara stadgade till bestämmelserna i 47 § om den särskilda nämndens tillsättande. Jag hänvisar i motsatt syfte till samma paragraf. Den nämnd, som skall verkställa uppskattningen, består af fyra ledamöter, deraf endast två väljas af de väghållningsskyldige. Dessa hafva åter sins emellan olika intressen. Den i vanliga fall större delen, eller de väghållningsskyldige, som utgöra underhållet in natura, har visserligen intresse af att kostnaden sättes så högt som möjligt, men de väghållningsskyldige, som bidraga med penningar, hafva ett motsatt intresse, och önska att kostnaden icke sättes allt för högt. Man har således anledning att antaga, att dessa två personer, som skola bevaka de väghållningsskyldiges rätt, icke uteslutande tänka på att höja värderingsbeloppet allt för mycket. Hvad de två öfriga angår, så utnämnes ordföranden och en ledamot af konungens befallningshafvande, hvartill kommer, att ordföranden har utslagsrösten vid skiljaktiga meningar. Mig synes, att man näppeligen kan åt någon myndighet säkrare anförtro bevakandet af kronans rätt än till konungens befallningshafvande, och jag tror sålunda, att man har all anledning antaga att de garantier, som skäligen kunna begäras, mot missbruk till kronans skada verkligen förefinnas. Skulle emellertid så icke vara förhållandet, återstår ju att vid behandlingen af den nämnda paragrafen införa nödig rättelse härutinnan.

En talare på södermanlandsbänken gjorde anmärkning mot det sätt för uppskattningen, som lagutskottet föreslagit, och ifrågasatte, att den skulle ske af landtmätare och gode män i sammanhang med vägdeleningen. För min del anser jag det af lagutskottet föreslagna sättet vara att i alla afseenden föredraga och för öfrigt alldeles nödvändigt att bibehålla, derest icke ny vägdelening skall öfver allt ega rum, hvilket lagutskottet af många skäl ansett böra undvikas, der icke förhållandena vore sådana, att den bestämdt påkallades af förefintliga större ojemheter i vägunderhållets nuvarande fördelning. Den talare, som sist hade ordet på förmiddagen, framstälde icke något direkt förslag, men ansåg att statsanslaget möjligen kunde fördelas på lämpligare sätt än utskottet tänkt sig. Han ansåg att, liksom anslaget till skjutshåll-

ningen, statsbidraget borde utgifvas blott på de orter och till de personer, som vore väsentligen betungade af denna börd, och icke fördelas på alla lika, med en tiondedel af kostnaden. Jag kan icke neka, att detta förslag låter rättvisare och billigare än utskottets. Men det möter oöfverstigliga hinder att tillämpa en sådan bestämmelse rörande vägunderhållet ens något så när rättvist. Det kan visserligen vara möjligt inom ett län att göra uppskattningen något så när jemn, men man kan näppeligen hoppas att så skall blifva förhållandet inom riket i sin helhet. Dertill kommer en annan omständighet. Om nemligen en ort, för att få lättare samfärdsel, anlägger en mängd vägar och derigenom får hög uppskattning, så skulle den få, jemte fördelen af lättare samfärdsel, äfven större bidrag än en annan, som har få vägar och låg uppskattning. Den senare orten finge således, utom den ringa tillgången på vägar och deraf följande olägenhet, äfven ringa understöd. Staten handlar för öfrigt på nu ifrågasatta sätt i många andra fall. Då fråga var om nedsättning af grundskatter och lindring af indelningsbördan, så nedsattes dessa med trettio procent icke endast för dem, som voro mest betungade af dessa skatter, utan öfver allt. Bidrag till folkskolelärnarnes aflöning utgår icke till de här af mest betungade socknar, utan med två tredjedelar öfver allt. Jag tror att denna princip, som sålunda förut är antagen i flera fall, måste följas äfven nu, om man vill vinna något.

En annan invändning har äfven gjorts. Om man nu godkänner förslaget, säger man, och får lagen stadfäst, så är det icke säkert att man icke redan nästa riksdag får nya förslag om ändringar och jemningar deri, och såsom stöd här för anføres att, sedan Riksdagen för några år sedan på tillfredsställande sätt ordnat tingshusbyggnadsskyldigheten, föreslogos riksdagarna derefter ändringar deruti. Ja, det lär icke vara möjligt att hindra den, hvars böjelse och lynne ligger åt att väcka motioner, att framkomma med sina förslag, men vi hafva icke sett att Riksdagen på grund af dessa motioner ändrat tingshusbyggnadsskyldigheten. Jag föreställer mig att, om denna fråga nu löses, det blir på samma sätt. Det är väl möjligt, att motioner om ändringar kunna framkomma, men jag tror att Riksdagen kan anse sig säker att hafva för en lång tid funnit en definitiv och efterlängtd lösning på denna sak.

Det har vidare anmärkts, att det föreligger en annan mycket stor fråga, nemligen försvarsfrågan, och i sammanhang dermed frågan om afskrifning af grundskatter och indelningsbördan, och det sades icke vara lämpligt att på en gång bevilja dessa båda stora lättnader för landtmännen. Denna fråga är emellertid ännu icke afgjord, och vi veta således icke, om någon lättnad i berörda afsende kommer att ega rum. Dessa båda frågor hafva ju för öfrigt i sakligt afseende ej egentlig gemenskap med hvarandra, men jag tror dock att de hafva ett mycket närmare sammanhang än man i allmänhet föreställer sig. Jag hyser nemligen den bestämda uppfattningen att, om Första Kammaren, mot min förmodan och min förhoppning, med ett blekladgt nej afslår det föreliggande förslaget om jemkning i och lindring af väghållningsbesväret, så skall detta hos många af dem, som sätta sin förhoppning till en snart skeende lösning af denna fråga, väcka sådant missmod

*Lagförslag
ang. väghåll-
ningsbesvärets
utgörande på
landet.
(Forts.)*

Lagförslag
ang. väghåll-
ningsbesvärets
utgörande på
landet.
(Forts.)

och sådan bitterhet, att det högst väsentligt skall motverka en lycklig lösning af de andra frågorna.

Jag åberopar för öfrigt i sak hvad lagutskottets ärade ordförande under förmiddagen anförde. Det är icke så, som en talare här sagt, att alla som haft att göra med detta förslag, äro missbelättna dermed. Vi äro alla belättna, om också icke fullt belättna. Det är ju icke heller möjligt att alla kunna få sina enskilda önskemål fullt genomförda. För att vinna ett resultat, der så många intressen finnas, måste man jemka med sig något i detaljerna. Det är hvad vi gjort, vi som varit med om uppgörande af förslaget, och vi äro icke missbelättna med resultatet. Jag yrkar bifall till den föredragna paragrafen.

Herr Cederberg: Då jag på förmiddagen hade ordet, yrkade jag, att 60 § måtte utgå ur lagförslaget. Hvarför den första punkten af denna paragraf borde utgå, derför androg jag några skäl, hvilka, de må verka öfvertygande för andra eller icke, varit tillfyllestgörande för mig. Med afseende å mitt yrkande i fråga om den senare punkten anförde jag deremot icke några skäl, detta derför att mina invändningar mot denna punkt stå i samband med förslag till förändringar, som jag ämnar framställa vid 57 och 63 §§. Jag hade derför tänkt spara dessa invändningar till dess vi komma till de nämnda paragraferna, men då de skäl, som äro afgörande för mig beträffande senare punkten af 60 §, möjligen ock kunna öfva något inflytande på andras uppfattning derutinnan, ber jag att nu få något beröra dem.

Herrarne torde hafva funnit, att såväl lagutskottet som många af de talare, hvilka uppträdt i frågan både i förmiddags och nu i afton, varit synnerligen rädda för de kostnader, hvilka vägdelsingarna skulle medföra. Utskottet har också sökt att i möjligaste mån inskränka de tillfällen, då vägdelsing borde ifrågakomma. Det skulle icke heller gerna kunna blifva praktiskt möjligt att genomföra vägdelsingarna på den nya grundvalen genast efter lagens promulgerande, utan det måste, om lagen antages, komma att finnas en mängd vägdistrikt, der naturunderhållet är fördeladt efter de gamla grunderna, oaktadt bidrag till väghållet utgå jemlikt den nya lagens föreskrifter. I dessa distrikt borde följaktligen till de väghållningsskyldige, som få betala för mycket i förhållande till det vägtal, som rätteligen skulle tillkomma dem, utbetalas ersättning af dem, som deremot få betala för litet. Enligt det föreliggande förslaget skulle en sådan jemkning emellan de väghållningsskyldige blifva till ytterlighet besvärlig, ja, snart sagdt omöjlig. Vägstyrelserna skulle få alldeles för mycket att göra, om de skulle utdebitera och inkassera dessa ersättningar, som den ene borde betala till den andre, och jag kan derför icke anse det praktiskt att å vägstyrelsen öfverlemna detta bestyr. Vidare är att märka, att de grunder, enligt hvilka vägunderhållet, på detta sätt fördeladt, komme att utgöras, naturligtvis alltid blefve mer eller mindre afvikande från de principer, enligt hvilka underhållet enligt lag borde utgå.

För öfrigt måste man tänka sig det förhållande, att inom ett distrikt endast naturunderhåll förekommer, fördeladt på samtliga egare af jordbruksfastighet, men att härjemte inom distriktet finnes en myckenhet andra beskattningsföremål, som skola deltaga i underhållet.

Om nu denna lag antages, bör vägunderhållet i detta distrikt fördelas enligt de grunder lagen angifver på dem, som äro skyldige att åtaga sig underhållet in natura, och vägskatt i stället uttagas af dem, som icke utgöra sådant underhåll, hvilken skatt ingår till väggkassan. Det heter nu i 62 §, att »uppkommer öfverskott i väggkassan, sedan de i 53 § omförmälda behof blifvit behörigen tillgodosedda, eger konungens befallningshafvande, på förslag af vägstyrelsen, efter de väghållnings-skyldiges hörande, förordna om öfverskottets användande för grundförbättring af vägarne och, sedan öfverskottet härför icke vidare erfordras, jemväl till lindring af väghållningsbesväret i dess helhet».

*Lagförslag
ang. väghåll-
ningsbesvärets
utgörande på
landet.
(Forts.)*

Huru denna lindring skall kunna beredas, har jag emellertid icke funnit antydtt i förslaget. Skall den ske på samma sätt, som föreskrifves i 60 § beträffande statsbidragets användning, så att öfverskottet skulle af vägstyrelsen fördelas mellan de väghållningsskyldige, måste jag säga, att jag anser ett sådant tillvägagående skola blifva ytterst obehvämt och böra undvikas. Fördelningen skulle nemligen kunna ega rum på det sätt, att vid uppgörandet af den utgiftsstat för väggkassan, hvarom 57 § talar, såsom utgift äfven intoges kostnaderna för natura-underhållet, sådana desamma uppskattats af den särskilda nämnden, och att följaktligen, då beloppet af årets vägskatt uträknas, deruti inbegripas underhållskostnaderna. Jag har tänkt mig, att man sedan skulle kunna i staten debitera den sålunda bestämda vägskatten på alla dem, som vore väghållningsskyldige i distriktet, men på samma gång kreditera dem, som utgjorde naturaunderhåll, för värdet af hvad de presterat. En anordning, sådan jag nu nämnt, kräfver emellertid ett litet tillägg till 63 §.

Jag hemställer till de ärade ledamöterna af lagutskottet, hvilka satt sig väl in i frågan, om icke på det sätt jag föreslagit en ständig utjemning skulle ega rum af de svårigheter, hvilka otvifvelaktigt uppkomma, om lagen antages sådan den är.

Denna fråga är långt ifrån ny för mig. Redan det är, då väggkomiténs betänkande första gången remitterades till konungens befallningshafvande för att de skulle inhemta landstingens yttrande deröfver, begärde konungens befallningshafvande i Vesterbottens län ett särskildt utlåtande af mig i frågan. Jag afgaf ett sådant utlåtande efter att hafva satt mig noga in i förslaget. Jag har ock följt alla de skeden vägförslaget sedan dess genomgått och har städse vidhållit den åsigt, som jag uttalade redan i mitt omnämnda utlåtande, att 63 § bör innehålla bestämmelse ej blott om debitering utan äfven om kreditering af vägskatten, och att kostnaderna för naturaunderhållet böra inräknas uti väghållningsdistriktens utgiftsstat.

Jag kan naturligtvis icke på hvad jag nu anfört grunda något yrkande med afseende å 57 och 63 §§, då dessa paragrafer ännu icke äro föredragna, utan mitt yttrande har endast haft till ändamål att visa, hvarför jag anser att mom. 2 i 60 § bör utgå.

Jag vill tillägga, att anledningen, hvarför jag ansett mig skyldig bestämdt formulera mitt förslag till beslut, är den, att genom Andra Kammarens beslut frågan kommit i sådant läge, att en återremiss i det eller det syftet icke skulle tjena till något, under det att en be-

Lagförslag
ang. väghäll-
ningsbesvärers
utgörande på
landet.

stämmt affattad ändring kan i lagutskottet behandlas såsom grund till en sammanjemkning med Andra Kammarens beslut.

(Forts.)

Herr Larsson, Liss Olof: Af de 85 paragrafer det föreliggande lagförslaget innehåller har det icke varit någon, rörande hvilken jag hyst större betänkligheter än med afseende å den nu föredragna 60 §. Mina betänkligheter hafva dock icke varit af samma art som dem flere föregående talare framställt. Jag hyser nemligen icke den ringaste farhåga att icke de nämnder, som skulle hafva att uppskatta kostnaderna för vägunderhållet, komme att fullgöra sitt uppdrag på ett fullt samvetsgrant och riktigt sätt. Jag tror verkligen, att det i hvarje ort skall finnas fyra redlige och kunnige män, åt hvilka denna uppskattning skall kunna med full trygghet anförtros, och att staten således icke skall genom deras uppskattning riskera någon obehörig utgift.

Icke heller tror jag, att det skall vara nödvändigt att stadga rätt att föra klagan öfver besluten af dessa hedersnämnder, som man väl skulle kunna kalla dem. En dylik klagan skulle naturligtvis gå den vanliga administrativa vägen, först till länsstyrelsen, så till kammarkollegium och derifrån till Kongl. Maj:t, men med den kännedom vi hafva om hur lång tid det för närvarande erfordras att få ett vägmål afgjort i kammarkollegium, måste jag vara öfvertygad, att kollegiet icke som det nu är saknar tillräckligt med mål att handlägga och att det därför vore olämpligt att belasta kollegiet också med klagomål öfver sådana nämnders uppskattning. Skulle också de två ledamöter i den särskilda nämnden, hvilka skulle utses af de väghållnings-skyldige, kunna hafva intresse af att drifva upp kostnadsbeloppen, så har man deremot ett godt korrektiv i bestämmelsen att de två andra ledamöterna och deribland ordföranden i nämnden, som vid lika röstetal har utslagsröst, förordnas af konungens befallningshafvande. Jag har det förtroende för konungens befallningshafvande, att de vid val af ordförande och ledamöter i nämnderna utse sådana personer, på hvilka det allmänna kan fullt lita.

Den betänklighet, som hos mig uppstått med afseende på 60 §, har sin anledning deri, att jag håller före, att man vid hvarje skatte-lindring bör gå så till väga, att lindring beredes, hvarest behof deraf verkligen förefinnes. Detta kan icke sägas blifva fallet enligt den föreslagna paragrafen, då deri säges, att hvarje vägdistrikt skall få statsbidrag med $\frac{1}{10}$ af den uppskattade underhållskostnaden, äfven om denna kostnad är helt obetydlig. Jag har här i min hand vägkomiténs betänkande, och de tabeller, som åtfölja betänkandet, visa tydligt, huru stor skillnaden kan vara i underhållskostnad mellan olika distrikt. Slår man upp i tabellen t. ex. sid. 40 och 41, som jag väljer därför att de angå Kopparbergs län, der jag känner temligen till förhållandena, finner man, att under det i ett distrikt underhållskostnaden beräknas till 1 krona 44 öre för 1,000 kronor af det taxeringsvärde, som gälde då tabellen upprättades, i länet finnes ett annat distrikt, der kostnaden utgör 51 kronor 27 öre för 1,000 kronor af taxeringsvärdet. Nu kan man tycka, att det är alldeles orimligt, att väghållningsskyldige, hvilkas besvär är så litet betungande att det icke uppgår till mer än 1 krona 44 öre per 1,000 kronor af jordens taxeringsvärde, skola erhålla stats-

bidrag med 10 procent af underhållskostnaden, då de, som hafva ända till 30 à 40 gånger tyngre besvär af väghållningen, ändock icke få högre bidrag. Jag tror också, att det vore både klokt och rättvist, om man i detta afseende ginge till väga på ungefär samma sätt som vid skjutsningsbesvärets lindrande, då det bestämdes, som herrarne veta, att, i fall kostnaderna för skjutsningen någonstädes skulle öfverstiga ett visst belopp, staten betalar en del af kostnaderna, och de skjutsningsskyldige sjelfve få betala resten. Om samma grund skulle tillämpas i fråga om väghållet, borde det då bestämmas, att, endast om kostnaderna öfverstege det och det beloppet per vägfyrk, staten skulle lemna bidrag till underhållet, men detta icke blott med $\frac{1}{10}$ af det belopp, hvarmed kostnaderna öfversköte den bestämda gränsen, utan med mycket mer, t. ex. hälften af detta belopp. Härigenom skulle ernås en verklig lindring för dem, som äro mest betryckta af väghållningsskyldigheten, under det de, som icke vore i något betryck, ej heller finge någon lindring.

Så var mitt resonement vid frågans behandling i utskottet, och jag får säga, att många ledamöter ansågo min åsigt vara fullt riktig, men både de och jag måste frångå denna åsigt för att vi skulle kunna ernå något resultat. Man fann nemligen i utskottet redan från början, att, om hvar och en skulle hålla på sin särskilda mening beträffande alla de olika paragraferna, vi omöjligen skulle komma någon vart, och därför fingo vi, som alla voro angelägna att få denna viktiga fråga löst, gifva efter, den ene i en paragraf och den andre i en annan, ett förfaringssätt, som, efter hvad jag lärt mig, är nödvändigt i hvarje fall, der man vill uträtta någonting. Af detta skäl har jag icke heller reserverat mig mot utskottets förslag vid denna paragraf, ehuru jag skulle önska det annorlunda.

Hvad herr Helander på förmiddagen anmärkte derom, att han önskade få nya vägdeltningar till stånd, har herr Hasselrot redan besvarat med hänvisning till 49 §, der utskottet tagit all möjlig hänsyn till såväl de delningar, som försiggått, som till dem, hvilka kunde komma att ske.

En annan talare på förmiddagen framböll det, såsom han tycktes anse, obilliga deruti, att en landthandlare skulle komma att deltaga i kostnaderna för väghållet, under det en häradsskrifvare skulle vara fri derifrån, och uttryckte — jag vet ej om han kallade det så — medlidande med landthandlarne. Jag hyser icke ett sådant medlidande med landthandlarne, och detta på grund af erfarenheten från flera håll och särskildt från min hemort. Vi hafva der landthandlare, som, i förbigående sagt, visst icke förtjena något klander, men hvilka det visserligen icke vederfares någon obillighet, om de få taga någon del i kostnaderna för väghållet i trakten. Det går allmän väg förbi deras bodar till jernvägs- och ångbåtsstationen, och det finnes icke någon jordegare, med huru stort jordbruk som helst, hvilken begagnar den vägen på långt när så mycket som dessa landthandlare. Hvad häradsskrifvaren angår, så är han en statens tjänare och gör sina resor för statens ändamål, hvarför det icke kan anses sakna skäl, att han undslipper kostnad för väghållet. För min del skulle jag dock eljest ej satt mig emot att äfven häradsskrifvarne finge i någon mån deltaga

*Lagförslag
ang. väghåll-
ningsbesvärets
utgörande på
landet.*
(Forts.)

Lagförslag ang. väghållningsbesvärets utgörande på landet. i besväret, men, så vidt jag kan finna, skulle ett förslag derom icke hafva någon utsigt att vinna bifall, och vill jag därför ej heller yrka derpå.

(Forts.) Det gäller om detta förslag som om alla andra och det i mycket hög grad, då förslaget innehåller så många paragrafer, att skola vi diskutera och votera om och återremittera de särskilda paragraferna och försöka hålla på tills vi få ett förslag, mot hvilket ingen anmärkning kan göras, så komma vi aldrig till något beslut i frågan. Jag vill visst icke påstå att det föreliggande förslaget är felfritt, långt derifrån, men jag är viss, att hvilket förslag, som än framlägges, alltid kommer att mötas af gensagor från den ene eller andre. Hvar och en, som vill komma till något resultat, måste därför jemka något på sina åsikter i frågan.

Det tillkommer visserligen allra minst mig, som är den yngste i fråga om ledamotskapet i kammaren, att påpeka i hvad mån det kan vara politiskt klokt att antaga denna lag, men jag kan ej underlåta att erinra, icke blott om att lagen antagits af Andra Kammaren med en ganska stor majoritet, utan äfven att den minoritet, som förefans i Andra Kammaren, icke var af den åsigt, som hyses af dem, hvilka i denna kammare uppträdt mot förslaget, utan att tvärt om minoriteten i Andra Kammaren omfattade en åsigt, som gick ännu längre och åt en annan sida än Första Kammaren säkerligen vill gå. Jag tror därför, att det vore rätt klokt, om Första Kammaren läte sina betänkligheter mot en eller annan paragraf i förslaget falla för att gå till mötes dem i Andra Kammaren, som visat sig vilja å sin sida tillmötesgå Första Kammaren.

Då det på grund af de skäl jag anført synes mig angeläget, att lagförslaget antages och att det vore lyckligt, om 1891 års Riksdag kunde skriva på sitt blad hedern att hafva löst den svårlösta vägförslaget, har jag, som jag nämnt, underlåtit att reservera mig mot denna 60 § och framställer ej heller i fråga om densamma annat yrkande än om bifall till lagutskottets förslag.

Herr Ericsson: Om jag icke misstager mig, är jag bland dem, som i dag uppträdt i frågan, den förste, som tillhör dessa närings- eller industriidkares klass, hvilka genom det föreliggande förslagens antagande skulle drabbas af en ny börda. Jag hade visserligen icke tänkt att yttra mig beträffande den nu föredragna 60 §, men då, såsom jag har hört framhållas, denna paragraf är just kärnpunkten i förslaget, torde det ursäktas mig, om jag äfven yttrar mig något om densamma, ehuru den just icke direkt berör näringsidkarnes intresse.

Här har blifvit påstådt, å ena sidan, att näringsidkarne icke skulle hafva något intresse af det föreslagna statsbidraget, men denna uppfattning har å den andra sidan motsagts. Huru förhåller det sig i sjelfva verket härmed? För att besvara denna fråga måste vi ihågkomma, att sedan det bidrag af en tiondedel, som staten skulle betala till väghållet, afdragits från den uppskattade kostnaden för underhållet af all indelad väg inom hvarje distrikt, det återstående kostnadsbeloppet, fördeladt på samtliga väghållningsskyldige efter vägtalet, blir grunden för det bidrag, som skall inbetalas till väggkassan af dem, som

icke ingå i vägdelen. Det är då lätt för en hvar att tänka sig, huru pass mycket af bidraget verkligen skulle belöpa sig på näringsidkarne. Desse få visserligen vara med att betala den lindring, som enligt förslaget skulle beredas jordbrukarne, men om de sjelfve skulle få något särdeles godt af statsbidraget beror helt och hållet på, huru stort deras antal är i de särskilda distrikten, d. v. s. hvilken proportionen är emellan dem och jordbrukarne.

Jag skall vidare bedja att få taga fasta på ett yttrande af en föregående talare, att den omständigheten, att icke någon af lagutskottets ledamöter från denna kammare reserverat sig mot förslaget vore ett starkt stöd för ett yrkande om bifall till detsamma. Härvid är dock att märka, att bland lagutskottets ledamöter från Första Kammaren det icke finnes någon enda näringsidkare; de äro samtliga jurister eller jordegare. Jag är öfvertygad, att om kammaren i utskottet insatt en icke mer framstående förmåga än jag är, jag skulle ändå dristat att reservera mig mot denna paragraf.

Här har vidare sagts, att det för näringsidkarne vore af stor betydelse, att de hade tillfälle att utse en representant bland de fyra förståndige och redlige män, som skola utgöra den särskilda nämnden. Jag förmodar emellertid, att dessa ledamöter i den särskilda nämnden skulle vara blott menniskor de också och således icke vara fria för sin lilla egennytta. Men dessutom, mine herrar, hur är det tänkbart, att i allmänhet näringsidkare verkligen skulle blifva insatta i nämnden, då näringsidkarne nästan öfver allt äro så underlägsna jordbrukarne? Är det tänkbart, att jordbrukarne skulle så förbise sitt eget intresse, att de skulle hjälpa till att sätta in i nämnden en sådan person, som en näringsidkare, hvilken har ett intresse alldeles motsatt deras? Nej, det tror jag icke; näringsidkarne skulle ovilkorligen komma att befinna sig i minoriteten, de må bära sig åt hur de vilja. Ett annat förhållande skulle endast vara möjligt i smärre socknar med många industriidkare, t. ex. på en sådan trakt, som den jag tillhör, Nerikes bergslag, hvarest, om jag får tro siffrorna i vägkomiténs tabell, det skulle blifva ungefär lika många vägfyrcar på näringsidkarne som på jordbrukarne. På sådana orter skulle må hända en näringsidkare kunna blifva ledamot i nämnden, men öfver allt annorstädes blefve det säkert fullkomligt omöjligt.

Under sådana förhållanden kan det väl ej synas herrarne underligt, att jag i frågan uppträder såsom förespråkare för industriidkarnes intressen, åtminstone deras, hvilka drifva bergshandtering, då jag icke så noga känner förhållandena i andra län än det jag tillhör. Den kostnad för vägunderhållet, som enligt förslaget komme att i Hellefors socken och för öfrigt i nästan hela Örebro bergslag lyftas från jordbrukarnes och läggas på näringsidkarnes skuldror, uppgår till ungefär 50 procent af hela väghållningsbesväret. Med skäl kan man då fråga: är det billigt att denna börda sålunda aflyftes från jordegarna för att läggas på andras axlar? Det är ju icke att undra på, om desse andre äro tveksamma, om de böra påtaga sig att bära denna börda, och jag för min del anser åtminstone, att jag illa skulle motsvara mina pligter gent emot dem, som gifvit mig mitt mandat, om jag icke skulle mot-sätta mig ett dylikt förslag.

*Lagförslag
ang. väghåll-
ningsbesvärets
utgörande på
landet.*
(Forts.)

Lagförslag
ang. väghåll-
ningsbesvärets
utgörande på
landet.
(Forts.)

Man har här sagt, att vägdelnings icke skulle mycket komma i fråga, så att man på de flesta orter borde kunna undgå sådana delningar. Men är detta tänkbart? I mitt väghållningsdistrikt finnas hemman, som icke hafva mer än 200 tunnland ut- och inegor, under det andra kunna hafva ända till 6,000 tunnland eller så omkring, och jag antager, att liknande ojemnheter förekomma äfven på andra områden. Tro herrarne, att under sådana förhållanden de, som utgöra väghåll efter hemmantalet, skola underkasta sig den nuvarande indelningen ett enda år längre än de behöfva? Nej, de komma fullkomligt säkert att genast yrka på vägdelling. Den paragraf man insatt för att förekomma vägdellingarna blir således af noll och intet värde.

Denna 60 § är i själfva verket blott en liten fläskbit, som man satt på kroken för att det skulle nappa så mycket bättre; om icke så vore, hvarför har man icke vid föregående tillfällen, då vägfrågan varit före, också framställt det förslag, som innehålles i denna paragraf, att staten skall betala en tiondedel af väghället? Denna bestämmelse är blott tillkommen för att fänga näringsidkarne.

Åtskilliga talare hafva här på ett sätt, som närmat sig hot, förklarar, att vi handlade politiskt klokt, om vi i denna fråga ginge Andra Kammaren till mötes. På mig göra emellertid sådana skäl ingen verkan. Anser jag att ett förslag icke är nyttigt, så gifver jag det ej heller mitt understöd, mitt handlingssätt må vara »politiskt klokt» eller icke. Denna lag tror jag fullt och fast skulle komma att lända landet till skada; den skulle komma att på alla håll väcka split och oenighet emellan jordbrukarne och näringsidkarne. Huru än ledamöterna i den särskilda nämnden komme att utses, vare sig de tagas från det egna länet eller från andra län, komme idel tvister och split att uppstå. Man komme att släppa lös i stället för att binda de onda andarne.

Jag har kanske upptagit kammarens tid längre än som är tillbörligt med anmärkningar rörande förslaget i dess helhet, och för öfrigt har så mycket yttrats i frågan, att föga är der att tillägga. Jag vill blott ytterligare säga, att jag högst ogerna vill vara med om att slå in på den vägen, att statens tillgångar skola tagas i anspråk för utjemnande af gamla onera och kommunala utskylders lättande. Klart är ju, att i hvarje vägdistrikt man skall söka drifva upp uppskattningen af väghållningskostnaden till det högsta möjliga. Alla vilja naturligtvis åt statskassan. Detta är hufvudskälet, hvarför jag icke kan rösta för 60 §:s antagande. Då jag följaktligen anser det farligt att gifva sig in på den väg, som nu är föreslagen, och mina betänkligheter mot förslaget icke kunna häfvas genom någon omarbetning af paragrafen inom lagutskottet, får jag hemställa om afslag å den af utskottet föreslagna 60 §.

Herr Claëson: Då jag inom lagutskottet biträdt det i § 60 framlagda förslag, som nu i kammaren från olika synpunkter blifvit bekämpadt, vill jag i korthet försvara min ståndpunkt. När statsmagterna stå i begrepp att besluta lindring för en viss klass i en börda för allmänt ändamål, som den hittills burit, så kan jag icke se något principiellt origtigt deri, att denna lindring till någon del bestrides af statsmedel. Vid 1889 års riksdag invändes mot det af Kongl. Maj:t

då framlagda förslag, att det beredde för liten lindring åt de nuvarande väghållarne, och då lagutskottet nu sökte afhjelpa bristen i detta hänseende medelst penningetillskott från statsverket, och de framställda anspråken på lindring höllo sig vid så måttliga dimensioner som tio procent, så ville jag icke motsätta mig detta förslag, desto hellre som statsbidraget då kunde anses utgöra en ersättning för den lilla slitning på vägen, som kunde förorsakas af de skattdragande, hvilka Kongl. Maj:t icke ville och jag icke heller vill direkt påföra del i väghållningsbördan. Dertill kommer, att detta bidrag af tio procent blir på de flesta, jag tror alla orter, verksammare, än det som skulle komma från de af Kongl. Maj:t uteslutna skattdragande. En talare på förmiddagen nämnde, att detta bidrag af tio procent skulle vara betydelseöst för väghållarne. Det kan icke jag finna. Är det en tung börda, är väl en lättnad af tio procent icke utan betydelse, i synnerhet om denna lindring kommer såsom ett plus till lindringar, som ske på annat sätt. Och äfven om jag icke vill påstå, att dessa uppskattningar komma att blifva oskäligt höga, så komma de dock, enligt mitt förmenande, att stiga till högre belopp än det, för hvilket de allra fleste väghållarne nu kunna utgöra denna kostnad. På skäl, som en talare på skaraborgsbänken i afton framhållit, komma de nog att mången gång stiga till femton procent eller mera af den verkliga kostnaden.

En annan invändning, som framhölls af en talare å kronobergsbänken, är att fördelningen af statsbidraget icke komme att ske efter rigtiga grunder. Det vore ej rättvist att lemna en tiondedel af kostnaden åt hvarje väghållningsdistrikt, utan bidrag borde tillkomma blott de mest betungade. Denna invändning har nog mycket skäl för sig, men, såsom redan påvisats, blefve det i praktiken synnerligt svårt att lösa frågan, om hvilka som skulle få ersättning och huru mycket de skulle få. De, som stode nära de ersättningsberättigades klass, blefve lätt missnöjda. Betydelsen af denna orättvisa blifver icke så stor, då statsbidraget utgår i procent, så att den, som har ringare börda, får ringare bidrag, medan den, som har tyngre börda, får precis så många gånger större bidrag, som bördan är större. När det s. k. östgötåförslaget, ett förslag, som skulle hafva det goda med sig att genom mantalets bibehållande såsom grund för vägdelningen någon rubbning i de nuvarande vägdelningarna ej genom förslaget skedde, icke tillämpas i öfrigt och man således icke behöfver bidrag af landstingen till utjemnande af orättvisor i mantalet såsom grund, bör man icke slå in på den vägen att låta det kontanta bidraget till någon del utgå af landstingen, helst när här icke är fråga om större bidrag än tio procent. Jag ber att få på dessa grunder yrka bifall till den föredragna paragrafen.

Herr Samzelius: Det kan förefalla besynnerligt att jag, som i min ringa mån bidragit till lösningen af de frågor, som afse att lindra beskattningen å jordbruket och de orättvisor, hvaröfver man klagat, nu nödgas stå här såsom opponent, då detta förslag blifvit framlagd. Men jag har ej kunnat öfvervinna de betänkligheter, som jag tillföre uttalat om anlopp mot statskassan. Man har sagt, att det nu gäller en ren obetydlighet, endast 10 procent. Ja, till en början kan det väl

*Lagförslag
ang. väghåll-
ningsbesvärets
utgörande på
landet.*
(Forts.)

Lagförslag
ang. våghåll-
ningsbesvärets
utgörande på
landet.
(Forts.)

vara en obetydlighet, men är vägen en gång beträdd, kommer den utan tvifvel framdeles att föra vidare. Men äfven dessa 10 procent äro icke någon obetydlighet i och för sig. Utskottet har beräknat dem till 550,000 kronor. När det föreligger stora och viktiga frågor, för hvilkas lösning jag lifligt intresserar mig, och jag af herr finansministerns yttrande ser, att han ställer utsigt till nya skatter, är dock en utgift af 550,000 kr. ärligen ej någon så stor obetydlighet. För min del befarar jag dessutom, att det visst icke kommer att stanna vid dessa, utan kommer att gå långt derutöfver. Men äfven i betraktande af att staten för sina skogar, sina betydliga skogar, kommer att deltaga i vägunderhållet, så är ju det en utgift för staten, som tillkommer utöfver dessa 550,000 kr.

Här har talats om skjutsfrågan och hvilka små dimensioner den hade. Ja, den var jag ej rädd att vara med om. Men jag ber att få fästa uppmärksamheten derpå, att hvad som bidrager till att göra skjutsbestyret så drägligt, som det nu är, det är landstingets deltagande i kostnaden härför. Förut, när staten ensam skulle betala tillskotten till skjutsningsskyldige, der de voro särskildt betungade, tillgick det på ett annat sätt. Då gälde det framför allt att lägga på staten så mycket som möjligt. Såsom sekreterare skref jag sjelf med mycken ifver emot orättvisorna då. Så befans en vacker dag, att man i en kommun nödgades uttaxera ända till 480 kronor per mantal på de skjutsskyldige. Jag läste det med fasa. Men jag skaffade mig några detaljer och genom skriftväxling fick jag protokollerna från en kommun, der de ordnat skjutsskyldigheten så, att en person, på grund af fullmagt, inropat skjutsningsbesväret för hela skjutslaget. Skjutsen utgjordes på samma sätt, som före entreprenaden, men dels kläddes de resande på högre skjutslega än om den skenbara entreprenaden ej blifvit införd, och dels uppskörtades staten på sitt bidrag genom en fingerad entreprenadsumma. Detta var ett helt skjutslag af s. k. hedersmän från Norrland, som handlade sålunda, och jag fasade därför.

När jag sett sådana försök anställas mot statskassan, må man ej förtänka mig, om jag hyser en viss bäfvan för hvad det skall blifva af detta förslag. Man har sökt lugna mig med att konungens befallningshafvande utser två af dessa ledamöter i nämnden, och konungens befallningshafvandes val kan ej falla på ovärdiga personer. Jag instämmer gerna häruti, men konungens befallningshafvande måste likväl helt naturligt till ledamöter i denna nämnd utse personer, som äro sakkunnige och sjelfva känna hvad tunga vägunderhållet medför, och att de komma att ställa sig företrädesvis på de vägunderhållsskyldiges sida tager jag för gifvet, så att dessa summor blifva nog ej så små.

Om staten skulle på något sätt bidraga, så borde den hafva till medparticipanter landstingen, men endast den del af dem, som representerar landsbygden; ty här är ju ej fråga om vägunderhåll i hela riket, utan endast för så vidt det gäller landet och de utgifter, som uteslutande röra landet, och det vore, enligt mitt förmenande, obilligt om de städer, som ingå i landsting, skulle betungas med dessa utgifter.

Jag tror icke att det är så synnerligen brådskande med denna frågas lösning redan denna riksdag.

Man har talat om politiska skäl. Det har jag hört vid alla de

tillfällen, då försvarsfrågan varit å bane. En gång har man sammanbundit den med den kommunala, en annan gång med den politiska rösträtten, och man har sagt, att antager ej Första Kammaren detta, så afslår Andra Kammaren försvarsfrågan. Men, mine herrar, detta verkar icke alls på mig. Jag handlar efter hvad jag anser vara rätt och låter icke skrämja mig af några hotelser, de må nu komma från hvilket håll som helst. För öfrigt tror jag icke att någon inom denna kammare, han må intaga hvilken ställning som helst, eger rätt att å Andra Kammarens vägnar förklara, hvilket beslut denna sistnämnda kammare kommer att framdeles fatta i en ytterst vigtig fråga, som ännu icke utgjort föremål för samma kammares öfverläggning.

Här har af en talare blifvit anmärkt — för öfrigt mycket lent i afseende på anmärkningens form — att jag uppträder till skydd för statskassan, då jag icke i voteringarna iakttog samma sparsamhet. Det tager sig likväl ut mera såsom en kompliment, än som en anmärkning; ty om jag har röstat för anslag, i synnerhet för försvarsverket, har jag gjort det med godt samvete och i öfvertygelse om att under nu rådande förhållanden dermed hafva sökt gagna mitt fosterland. För öfrigt tror jag, att vi i små saker och äfven i vigtiga, då det ej gällt försvaret, iakttaga samma sparsamhet.

Jag kan icke heller finna, att den uppskattning, som måste ske, är så brådskande. Helt naturligt undergår under tidernas lopp jordvärdet förändring. Om man nu förutser att försvarsfrågan vid denna riksdag får sin lösning och i sammanhang dermed afskrifning af grundskatter kommer att ega rum, så komma nog stora förändringar i jordvärdet att inträffa. Ty om dessa grundskatter blifva till fulla afskrifna år 1901, måste naturligtvis efterskänkandet af de återstående 70 procenten inverka på taxeringsvärdena, och det är väl icke billigt att de, som ej haft några grundskatter och som ej heller kunna vänta sig några förbättringar i taxeringsvärdena, fortfarande skola stå kvar på samma sätt och deltaga i bördan lika med dem, hvilkas hemman stigit i värde genom grundskatternas afskrifning.

Jag tror att det rigtigaste vore, om detta onus finge bestämmas efter det värde, som hemmanen hade vid den tid, då grundskatteafskrifningen vore afslutad, ty att vi redan nu binda oss anser jag, för min del, ej vara riktigt.

Efter dessa anmärkningar vill jag tillägga, att jag ej blifvit öfvertygad om origtigheten af de åsigter jag uttalat, och icke heller har någon bestridt att det är obilligt, att städerna underkastas denna börda. Det vore så mycket obilligare, som Riksdagen i sin skrifvelse endast begärde, att vägunderhållsbesväret på landet skulle ordnas mellan vissa beskattningsföremål derstädes, men ej genom anlitan af statskassan, hvartill städerna i ganska märkbar mån bidraga. De skulle nu, såsom jag förut antydde, först få behålla den vägunderhållsskyldighet, de redan hafva, och dessutom bidraga dertill med deras andel i statskassan. Om det stannade vid en måttlig summa och jag hade garantier derför, skulle jag ej göra så mycket väsen af mig, men min öfvertygelse är, jag upprepar det än en gång, att sedan man kommit in på den bogen att staten skall bidraga med en tiondedel, så stannar det ej heller vid de undantag, som här föreslås, ty om detta förslag upphöjes till lag,

*Lagförslag
ang. väghåll-
ningsbesvärets
utgörande på
landet.*

(Forts.)

Lagförslag ang. väghållningsbesvärets utgörande på landet. (Forts.) så komma helt säkert redan vid nästa riksdag en mängd motioner om att de, som nu äro undantagne, skola vara med.

Jag träffade nyss en person, som sade: »Är det rimligt att t. ex. en disponent, som sitter med 10,000 kronors lön, skall vara undantagen från allt deltagande i vägunderhållet, under det att en fattig handtverkare, som förtjenar 1,000 kronor och har mera arbete, skall deltaga deruti?» Hvad skall man svara på sådant? Jag tilltror mig ej att kunna afväpna dem, som komma med sådana argument.

Skulle jag vara nödsakad att rösta om bifall eller afslag på denna paragraf, skulle jag med den åsigt jag uttalat rösta för afslag.

Om det hade kunnat blifva återremis, skulle jag helst hafva föredragit det, men det är nu så långt lidet med riksdagen, att man är nödsakad säga antingen ja eller nej — och mitt votum blifver då nej.

Herr Forssell: Det förslag, jag tillätit mig framställa såsom en förmedling emellan bifall och afslag, lyder sålunda: »en tiondedel af den till vägunderhåll in natura uppskattade kostnad skall gäldas af statsverket och vederbörande landsting till hälften hvardera. Detta bidrag utbetalas till vederbörande vägstyrelse för att på lämpligt sätt tillhandahållas dem, som berörda vägunderhåll bestrida».

Då emellertid nu en sådan formulering onekligen kan missförstås derhän, att i landsting deltagande städer skulle kännas skyldiga att bidraga till vägunderhållet, och det ej kan undanrödjas genom en enkel hänvisning till 47 § landstingsförordningen, så anhåller jag att få komplettera mitt förslag så, att efter ordet »landsting» inskjutas orden: »städerna undantagna».

Sedan öfverläggningen förklarats härmed slutad, yttrade herr talmannen, att i afseende på nu förevarande paragraf yrkats: 1:o) att densamma skulle godkännas; 2:o) af herr *Forssell*, att paragrafen skulle godkännas med den ändring, att orden »Utaf den för vägunderhåll in natura uppskattade kostnad lemnas en tiondedel af statsmedel, hvilket bidrag» utbyttes mot orden »En tiondedel af den för vägunderhåll in natura uppskattade kostnaden skall gäldas af statsverket och vederbörande landsting, städerna undantagna, till hälften hvardera. Detta bidrag»; 3:o) af herr *Cederberg*, att paragrafen skulle ur lagförslaget utgå; 4:o) att paragrafen skulle afslås; och 5:o) att densamma skulle visas åter till utskottet.

Härefter gjorde herr talmannen propositioner i enlighet med dessa yrkanden och förklarade sig anse propositionen på godkännande af paragrafen vara med öfvervägande ja besvarad.

Votering begärdes, i anledning hvaraf, och sedan till kontraposition dervid antagits afslag å paragrafen, uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som godkänner 60 § i lagutskottets förslag till lag angående väghållningsbesvärets utgörande på landet, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslås paragrafen.

*Lagförslag
ang. väghåll-
ningsbesvärets
utgörande på
landet.
(Forts.)*

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 57;

Nej — 53.

6 §.

Herr Claëson: Enligt min uppfattning har utskottet vid utsträckning af vägunderhållsskyldigheten till nya beskattningsföremål gått längre än för handen varande förhållanden kräfvat och längre än hvad billighet och klok moderation bort bjuda. Den klagan, som förts öfver det nuvarande vägunderhållsbesväret, har varit den, att det är orättvist fördeladt fastigheterna emellan, ity att en del fastigheter icke bidra alls och en del icke i proposition till sitt värde, och vidare att bruk och industriella inrättningar, hvika genom sonderkörande af vägarne öka vägunderhållstungan, äro derifrån alldeles befriade.

Då 1876 års Riksdag affät den skrifvelse, som är grundvalen till den reform, hvilken nu synes nalkas sin fullbordan, ifrågasatte Riksdagen ej annan ändring än den nyss antydda — snarare en något mindre. Kongl. Maj:t höll sig år 1889 väsentligen inom dessa gränser, fastän han tog med industriel rörelse, som ej är förenad med fastighet. När särskilda utskottet behandlade frågan, gjordes den utsträckning, som lagutskottet nu adopterat. Jag reserverade mig redan då och yrkade bifall till Kongl. Maj:ts förslag och har, såsom jag redan vid behandlingen af 60 § omnämmt, fått ett nytt stöd deruti, att öfriga skattdragande genom sina andelar i statsbidraget betala den ringa slitning de tillskynda vägarne. Jag tror därför, att det vore klokt att ej gå längre.

I öfrigt har nu gjorts en liten ändring i hvad som föreslogs i den kongl. propositionen, enligt hvilken minimum af inkomst för bidrag till vägunderhållet bestämdes till 1,200 kronor. Då jag ej motsatte mig en nedsättning härutinnan till 1,000 kronor, var det ej därför, att denna gräns är bättre än 1,200 kronor — gränsen måste alltid blifva i viss mån godtycklig, men därför att denna siffra var ett medium emellan den af Kongl. Maj:t föreslagna af 1,200, å ena sidan, samt de 800, som af Andra Kammaren förra gången antogos, å andra sidan, om hvilket utskottets ledamöter förenade sig.

Jag ber att på dessa grunder få yrka bifall till min reservation, eller att sista momentet af 6 § måtte få denna lydelse: »inkomst af bergsbruk, kalk- och stenbrott jemte dertill hörande verk, inrättningar och näringar, qvarnar, sågverk, fabriker och andra dylika för varors tillverkning eller förädling anlagda inrättningar, der inkomsten uppgår till minst ett tusen kronor och bevillning därför till staten erlagges».

Lagförslag
ang. väghåll-
ningsbesvärets
utgörande på
landet.
(Forts.)

Det har blifvit sagdt såsom skäl häremot af särskilda utskottet, och lagutskottet har åberopat det nu, att, om ej det utsträcktes så långt, som utskottet gjort, så skulle man skapa en ny klass af missnöjda. Det är visserligen sant, att det finnes något, som heter »den kongl. svenska afundsjukan», och att en eller annan af dem, som nu skola åläggas att deltaga uti detta onus, må hända komma att klaga öfver att andra, för hvilkas deltagande giltiga grunder dock saknas, blifva derifrån befriade; men jag tror, att detta negativa missnöje är mindre än det positiva, som skulle blifva följden, om denna utsträckning genomfördes längre än rättvisa och billighet bjöde. Under det att de nuvarande vägunderhållsskyldige, som ärit eller köpt sina hemman med denna tunga, nu skulle få likasom en lösen därför, få deremot de andra sig pålagd denna skyldighet såsom ett plus i deras utgifter.

Herr Ölander: Då jag icke vidare under denna diskussion ämnar uttala mig angående det nu föreliggande lagförslaget, skall jag bedja att i sammanhang med yttrande öfver den nu föredragna paragrafen få säga några ord i största korthet om förslaget i dess helhet.

Jag kan icke förneka, att jag varit och ännu är ganska betänksam i fråga om detta förslags lämplighet. Det loftar mycket, men håller ganska litet. Det uttalas i denna 6 § principer, som otvifvelaktigt äro rigtiga och som konsekvent tillämpade skulle betydligt lätta de väghållningsskyldiges tunga börda; men, såsom de i förslaget tillämpats, blifver lättningen ringa eller ingen.

Förslaget fastslår i denna paragraf såsom regel, hvad det allmänna rättsmedvetandet redan länge antagit såsom rätt, nemligen att *alla* beskattningsföremål skola vidkännas kostnaden för underhåll och byggnad af de allmänna vägarne på landet. Enligt min åsigt är denna princip fullt riktig, och jag kan ej förstå de inkast, som blifvit gjorda deremot af den siste talaren. Han säger — i sin reservation åtminstone — att den skulle vara stridande mot rättvisa, billighet och klokhet. Men detta är ju i sjelfva verket blott ett omdöme, icke något skäl, och jag är säker på att den ärade reservanten skulle blifva mig svaret skyldig, om jag bad honom angifva orsaken till detta hans omdöme. De försök härtill, som han nu har gjort i sitt anförande, äro för mig icke tillfredsställande och ingalunda bevisande. Är det verkligen rättvist att någon, som är skattskyldig till staten, skall kunna undandraga sig en af dess kanske viktigaste skatter? Är det billigt att en statsinstitution, som användes af alla, skall underhållas af blott några få? Är det slutligen klokt att lägga bördan på *en* och gifva fördelen åt *alla*?

Till dess han öfvertygat mig om detta, vidblifver jag min åsigt att de grunder, som i den 6 § uttalas, äro både rättvisa, billiga och kloka.

Men samma vitsord, mine herrar, kan jag verkligen icke skänka åt det resultat, hvartill förslaget på dessa grunder kommit. Sedan det först, såsom jag nu anser principiellt riktigt, förklarar, att alla beskattningsföremål med blott några få undantag skola bygga och underhålla vägar, broar och färjor, så fördelar det dessa olika bördor på

de olika beskattningsföremålen. Deremot skulle ej vara något egentligt att anmärka, om nemligen förhållandet emellan de sålunda fördelade bördorna vore detsamma, som det, hvilket förefinnes emellan de olika beskattningsföremål, på hvilka de fördelas. Men utskottet har icke ens ifrågasatt att detta skulle vara händelsen, och det mest egendomliga, det som bäst bevisar det oegentliga i en sådan anordning, det är att de bidrag, som skola lemnas till väggkassan, det vill med andra ord säga till vägbyggnaden — ty det är ju dertill denna väggkassa hufvudsakligen skall användas — skola beräknas efter kostnaden för vägunderhållet. Jag tror att denna anordning redan i sig sjelf skall mycket snart klart och tydligt bevisa disproportionen emellan å ena sidan de olika bördorna och å andra sidan de olika grupper af beskattningsföremål, som skola bära dem. På somliga orter, hvarest stora industriella etablissement förefinnas, skall väggkassan snart blifva öfverfull, på andra orter, med kanske knappt några andra beskattningsföremål än jorden, skall den blifva i det närmaste tom och utdebitering sålunda erforderlig. Det förra fallet innebär ett slöseri med uppoffringar, utan att den väghållningsskyldiges börda derigenom lättas. Nu är det visserligen sant, att af dessa medel äfven skola bestridas vintervägunderhållet, underhåll af broar och färjor samt några andra skyldigheter. Men, mine herrar, i de flesta vägdistrikt, åtminstone i många, komma dessa utgifter icke att blifva så särdeles stora, och jag känner med säkerhet flera distrikt i Norrland, der ändå öfverskotten i väggkassan skola blifva betydliga. Nå ja! då säger visserligen förslaget, att dessa öfverskott skola användas för att lindra väghållningsbesväret i sin helhet. En föregående talare anmärkte emellertid mycket riktigt, att förslaget ej angifver, på hvad sätt denna lindring skall ske. Och till dess något sådant förslag framstälts, är jag ur stånd att kunna bedöma, i hvad mån en sådan lindring kan bli fullt effektiv. Jag tror i sjelfva verket icke mycket på densamma. Men om man också icke skulle behöfva så mycket befara olägenheten af att väggkassan blir för full — det är ju i allmänhet en olägenhet, hvaröfver man högst sällan hör klagas, om icke möjligen af dem, som onödigtvis skola gifva den en sådan rikedom — så blir olägenheten så mycket större, då kassan är tom eller fattig, då den ej räcker till vinterväghållningen, icke till underhåll af broar, färjor m. m., ja, kanske ej ens till uppehållande af den der stora och inkrånglade apparaten, som skall ordna det hela. Då skall bristen utdebiteras på de väghållningsskyldige, och lättnaden blir ringa. Dessutom är ju i hvad fall som helst allenast den omständigheten, att på ett håll blir öfverskott, på ett annat brist, som måste fyllas, ett tydligt bevis på, att den lindring, som bjudes, blir mycket ojemnt fördelad, mycket olika i skilda delar af landet. Hvarför skulle ej — jag framställer nu blott en fråga, och jag påstår ej, att jag är i stånd att tillfredsställande besvara den — men hvarför skulle ej väghållningsbesväret kunnat fördelas i sin helhet på de olika beskattningsföremålen så, att hvart och ett af dessa fått sin del deraf, af så väl väghållning som vägbyggnad, och om det varit nödvändigt, att någon viss skyldighet, såsom sjelfva vägunderhållet, utgjordes in natura af ett visst beskattningsföremål — såsom här jordbruksfastigheterna — hvarför skulle ej då detta kunnat få en mot de öfrigas skyldigheter i detta af-

*Lagförslag
ang. väghåll-
ningsbesvärets
utgörande på
landet.*

(Forts.)

Lagförslag
ang. väghåll-
ningsbesvärets
utgörande på
landet.
(Forts.)

seende svarande ersättning därför? Jag har verkligen föreslagit något sådant i en motion vid denna riksdag, men denna ligger för närvarande begravnen i något tillfälligt utskott utan den ringaste förhoppning att kunna väckas till lif vid denna riksdag. Jag har visst ej anledning att klaga deröfver, i fall detta förslag antages af Riksdagen. Ty framför min motion har detta förslag ett ofantligt företräde deri, att det redan är så att säga en mogen frukt, som genast kan användas, då deremot min motion är att likna vid en kart, som för att få sin mognad måste genomgå en långsam procedur hos komitéer, myndigheter o. s. v., och hvad det betyder, det veten I, mine herrar.

Om herrarne hört hvad jag nu anfört, skall hvar och en af er antagligen tro, att jag ämnar yrka afslag å förslaget, och anse mig mycket inkonseqvent, då jag ej gör det. Men, mine herrar, den grund, på hvilken förslaget är bygd, de principer, som det uttalar, med ett ord just denna nu föredragna 6 § är mig verkligen så kär, att jag ej har hjerta att vedervåga den för undanrödjande af alla de brister, med hvilka förslaget är behäftadt. Grunden är god och den derpå uppförda byggnaden kan lappas, om så behöfs. Någon tids erfarenhet skall nog snart påpeka felet, och man skall skynda att rätta dem. Men då skall grunden vara orubbad och för dess skull, för att icke förslaget, om det faller, också skall draga grunden med sig, yrkar jag bifall till förslaget och i första rummet till den nu föredragna paragrafen.

Herr Gahn: Om jag också för min del vill erkänna, att det kan finnas något berättigadt i hemmansegarnes önskan att få något understöd eller lindring i dem ålagd väghållningsskyldighet, kan jag likväl icke biträda den princip, på hvilken utskottet här har grundat sitt förslag, nemligen att denna lindring bör utgå på grund af åsatt bevilning vare sig på jordbruksfastighet eller annan egendom. Jag har under en längre tids erfarenhet funnit, att vår bevillningsförordning och sättet för dess tillämpning är så oriktig, att jag icke tror det vara skäl att ytterligare lassa på samhället några bördor, fördelade efter densammas grunder. I så fall måste först denna förordning ändras så, att derigenom en verkligen rättvis bevilning kommer till stånd. Hvarken taxeringen af jordbruksfastighet eller af annan fastighet eller af inkomst är för närvarande så betryggande, att den kan anses utgöra en rättvis grund. Bevillningsberedningen tillsättes i allmänhet af jordbruksidkare, och vare sig dessa icke förstå författningen eller orsaken är en annan, men resultatet blir, att bevillningen ej är rättvis. Denna omständighet är för mig tillräckligt skäl att för närvarande yrka afslag på nu föredragna paragraf. Jag anser äfven, att man mycket väl ännu kan dröja några år, ty jordegarne äro på de flesta håll icke så betungade af väghållningsbesväret. Då Riksdagen för några år sedan skref i denna fråga om att andra näringar, såsom grufvor, jernbruk o. s. v., borde deltaga deri, voro förhållandena annorlunda än nu. Sedan dess har nemligen anlagts en hel mängd jernvägar, som minskat väghållningsskyldighetens tunga, och allt mer och mer blir det omöjligt för industrier i större skala att existera utan att i närheten hafva en jernväg, hvilken ofta med stora uppoffringar från industriidkarens sida kommer till stånd. Derigenom komma äfven de förutsättningar, på

hvilka man yrkat att dessa näringar skulle deltaga i väghållningsbesväret, nemligen att det är de, som köra sönder vägarne, i väsentlig mån att försvinna och hafva redan gjort det. För öfrigt, om man tänker rätt på saken, hvilka är det, som köra på vägarne? Jo, i regeln jordbrukarne, hvilka med sina dragare förtjena på fraktning. Fraktningen sker visserligen för industriidkarnes räkning, men jordbrukarne köra och begagna således vägarne. Deras tunga minskas sålunda derigenom, att forlönerna stiga, och på så sätt få industriidkarne i regeln betala sin tribut till vägunderhållet. Huru som helst dermed än må vara, det väsentligaste skälet för mig att yrka afslag på denna paragraf är det, att vi hafva en sådan otillfredsställande bevillningsstadga.

*Lagförslag
ang. väghållningsbesvärets
utgörande på
landet.
(Forts.)*

Herr Hasselrot: Syftet med nu förevarande reform är dels att på ett rättvisare och billigare sätt än hittills mellan jordbrukarne fördela vägunderhållet in natura och dels hufvudsakligen att bereda innehafvare af jordbruksfastigheter någon lindring i den tunga, som nu åligger dem. Och då det ifrågasatta bidraget af statsmedel endast i ringa grad fyller det sista syftemålet, är det angeläget att utsträcka väghållningsbesväret till så många andra beskattningsföremål, som skäpligen kunna anses böra deltaga deri. Då nu en hvar, som bor på landet, indirekt eller direkt har nytta och gagn af de allmänna vägarne, synes mig de klasser af beskattningsföremål, som böra från detta bidrag undantagas, hvarken vara många eller särdeles betydelsefulla. Att, såsom en talare i denna kammare föreslagit, inskränka de beskattningsföremål, som skola till vägunderhållet bidraga, till endast annan fastighet än jordbruksfastighet, synes leda derhän, att i en stor del af vårt land, der icke några bruk eller industriella inrättningar finnas, lättningen blir så godt som ingen. Vill man verkligen åstadkomma en sådan lättnad, som nu är i fråga, bör man gå äfven till andra beskattningsföremål. Så har utskottet också gjort i § 6, men derifrån gjort ett undantag, emot hvilket jag tillåter mig framställa en anmärkning. Undantaget gäller »inkomst genom aflöning, arfvode och traktamente eller annan med allmän eller enskild tjenstbefattning förenad förmån, pension, årligt understöd, gratifikation, lifränta och undantagsförmån». Jag kan för min del icke finna någon rimlig anledning, hvarför en tjensteman, bosatt på landet — det är väl egentligen fråga om prester, domare, kronofogdar, militära tjenstemän, skogstjenstemän o. d. — hvarför dessa, som utan tvifvel begagna vägarne fullt så mycket som någon annan i med dem jemförlig ställning, skola slippa bidraga till vägunderhållet, då handverkare, industriidkare och handlande skola göra det. Jag vill icke, att de små lönerna, de som äro så små, att de äro fullt erforderliga för ett nödortfigt nppehålle, skola deltaga deri, men jag finner det rättvist och billigt, att de högre lönerna deltaga i det onus, som här är i fråga. I sådant afseende tillåter jag mig förorda det förslag, som af reservanterna från Andra Kammaren väckts, nemligen att i mom. 3 göres ett tillägg af den lydelse, att efter ordet »undantagsförmån» insätts orden »som ej uppgår till 2,000 kronor». Skulle Första Kammaren i detta fall hafva samma åsigt som jag nu uttalat, möter det icke någon svårighet för lagutskottet att i denna del göra en sammanjemkning. Skulle kammaren deremot icke dela min

Lagförslag
ang. väghåll-
ningsbesvärets
utgörande på
landet.

(Forts.)

uppfattning, nöjer jag mig med hvad lagutskottet föreslagit; men helst skulle jag se, om något understöd lemnades den åsigt jag haft äran framlägga.

Herr Sjöcrona: Den förste ärade talaren, reservanten från denna kammare, har till stöd för sitt yrkande om bifall till sin reservation i främsta rummet åberopat Riksdagens skrivelse 1876, hvilken han förmenade böra utgöra grundvalen för ett lagstiftningsarbete i denna fråga. Jag ber med anledning häraf få erinra, att denna skrivelse tillkom i Första Kammaren, efter det den förseglade sedeln blifvit öppnad, med 41 röster emot 40. När Andra Kammaren inbjöds att deltaga i detta skrivelseförslag, tog den det. Vi veta ju, att denna kammares flertal alltid varit mycket intresserad af att få väghållningsfrågan löst, och således är det mycket lätt förklarligt, att den då hellre tog denna skrivelse, som öppnade väg för frågans lösning, än utsatte sig för att icke få något alls gjordt i saken. Men om man besinnar detta, ligger väl redan deri ett bevis för, att denna skrivelse väl icke kan tillmätas någon så ofantligt stor betydelse i afseende på hvad Riksdagen har velat i denna fråga. För öfrigt är ju icke en Riksdag 15 år efteråt bunden af ett sådant uttalande i en skrivelse. Det hade icke Riksdagen varit, äfven om skrivelsen innehållit ett bestämdt uttalande, men det gör icke denna skrivelse. Den innehåller nemligen, »att Kongl. Maj:t täcktes uppdraga åt en komité att utreda ej blott i hvad mån och på hvad sätt deltagande i vägunderhållet på landet kunde åläggas bruk, fabriker, qvarnar, sågar, allmänna skogar eller annan fast egendom, som hittills varit från väghållningsbesväret undantagen, äfvensom grufvor samt med fastighet förenad industriell rörelse, utan äfven hvilka verkningar en dylik förändring inom olika orter antagligen skulle medföra, samt derefter låta utarbета och till Riksdagen aflåta nådigt förslag till förändrad lagstiftning i fråga om väghållningsbesvärets utgörande på landet». Der står icke taladt om någon förändrad lagstiftning, stödd på dessa grunder, utan der begäres endast en utredning om, hvilka verkningar detta skulle hafva, och derefter framläggande af ett förslag. Vill man nu emellertid nödvändigt stödja sig på ett föregående uttalande i en riksdagsskrivelse, finnes en sådan affåten af 1865--66 års Riksdag, deri Riksdagen uttalar, att väghållningstungan borde med någon lämplig inskränkning fördelas på alla dem, som betala kommunalutskyllder, med undantag blott för löner och dermed jemförliga inkomster, således alldeles detsamma som nu är föreslaget. På denna skrivelse svarade Kongl. Maj:t med ett förslag om vinterväghållningens ordnande på sådant sätt; men det blef af Riksdagen afslaget, om jag ej misstager mig, just på den grund, att Riksdagen ville hafva frågan i sin helhet löst, och denna skrivelse har ännu aldrig varit föremål för förnyad behandling af Riksdagen. Jag tror likväl, att, om man skall stödja sig på en för flera år sedan affåten skrivelse, har lagutskottet haft en fastare grund att ställa sig på denna än på 1876 års skrivelse. För min del kan jag emellertid icke finna, att något annat bör vara bestämmande än hvad som är bäst öfverensstämmande med rättvisa och billighet, och att således endast detta bör vara afgörande vid frågans lösning. Om man nu skulle vilja resonera så, att, då väghållningsbesväret af ålder hvilat på den i mantal satta

jorden och således alla, som ega sådan jord, hafva köpt eller ärt den med skyldighet att fullgöra detta onus, så hafva de icke juridiskt rätt att fordra något af andra, vore det en klar och enkel ståndpunkt; men vill man erkänna, att förhållandena numera förändrat sig så, att en utjemning af denna börda bör ega rum, såsom varande af billighet och rättvisa påkallad, kan jag icke se annat än att denna utjemning måste verkställas så, att bördan trycker så litet och så jemnt som möjligt. Och dertill gifves icke någon möjlighet, om man icke medtager alla beskattningsföremål, som icke af någon särskild anledning böra undantagas. Detta talet om att det ena eller andra beskattningsföremålet icke skulle hafva någon nytta af vägarne, emedan innehafvarne deraf icke begagna sig af dem, är för mig fullkomligt ohållbart. Det fins många egare af små obetydliga hemmansdelar, belägna långt från de allmänna vägarne, som icke producera så mycket, att de kanske någonsin köra till staden med ett lass, utan hvilkas hustrur möjligen någon gång gå in med ägg och smör; och dessa kunna väl ej, efter hvad jag kan finna, anses slita vägarne mer än många andra. Hvad bruken angår, som ju enligt reservantens förslag skulle deltaga i väghållningsbesväret, kan det ju finnas bruk, som hafva jernvägar och sjökommunikationer samt begagna vägarne lika litet som många kapitalister och handlande, som bo på landet. Hvad särskildt angår landt-handlandena, fins det väl icke någon sådan, som icke är bosatt just invid en allmän väg, och det har af en talare nyss omnämnts. Huru som en sådan landt-handlande slet ett vägstycke mycket mera än hvad någon annan i den orten gjorde. Hvad handverkare och kapitalister angår, kan jag icke ens tänka mig, att någon sådan skulle bosätta sig på landet, om der icke finnes vägar. Ofver hufvud taget kan man ej i ett kultursamhälle tänka sig ett ordnadtt samfundslif utan vägar, och således äro väl vägarne nyttiga för alla. Vid regleringen af tingshus-, kyrko- och prestgårdsbyggnadsskyldigheten hafva alla beskattningsföremål fått deltaga efter en begränsad skala. Nu kan härvid invändas, att alla behöfva ju rättvisa och själavård, och att det därför är billigt att alla få bidraga till kostnaderna härför. Men huru förhåller det sig med skjutsväsendet? Deri deltaga ju också alla beskattningsföremål utan undantag, och det är väl icke möjligt för en innehafvare af ett af dessa beskattningsföremål, som man nu vill undantaga, att tillgodogöra sig skjutsväsendet utan att på samma gång tillgodogöra sig vägarne? En inkomst af 1,000 kronor, som är den lägsta, för hvilken någon skulle deltaga i denna börda, skulle betinga 27 vägfyrkar. Ser man nu efter, huru stor en jordbruksfastighet skall vara för att få lika många vägfyrkar, så blir det en till 2,700 kronor uppskattad sådan. Jag hemställer till herrarne litet hvar, om man kan kalla detta för en obillig proportion: 2,700 kronors kapitalvärde emot 1,000 kronors inkomst. Hvad särskildt beträffar redaktionen af Kongl. Maj:ts och reservanternas förslag till detta mom. d), hvarom här är fråga, grundar sig detta, såsom vi veta, på ett stadgande i bevillningsförordningen. Jag har något litet deltagit i taxeringsförrättningar, då jag ett par år sjelf suttit såsom ordförande i taxeringsnämnd, och jag kan försäkra, att det knappt fins något lagrum, som är föremål för mera olika meningar och svårare att tillämpa än just detta lagrum, hvarifrån man hemtat detta förslag till

*Lagförslag
ang. väghållningsbesvärets
utgörande på
landet.*
(Forts.)

Lagförslag redaktion af mom. *d*). Enligt min åsigt skulle det således vara önskvärdt, om denna del af bevillningsförordningen kunde omarbetas så, att den blefve tydligare och lättare att tillämpa, och därför anser jag det såsom en väsentlig anmärkning mot reservantens förslag, att man genom att nu införa samma ordalag i väglagen skulle slå fast en otillfredsställande affattning af en lagbestämmelse. En talare har här motsatt sig denna 6 § och yrkat rent afslag på densamma därför, att han icke var nöjd med bevillningsstadgans föreskrifter. I afseende derpå vill jag blott fästa uppmärksamheten på, att i denna paragraf är det icke fråga om någon bevillning, utan blott att bestämma, hvilka beskattningsföremål böra deltaga i väghållningsbesväret. Jag yrkar bifall till den nu föredragna paragrafen.

(Forts.)

Herr Claëson: Hvad som hufvudsakligen uppkallat mig än en gång, var den direkta interpellation, som ställes till mig af den andre talaren i ordningen, då han sade, att det svårligen kunde bjudas skäl för mitt yttrande, att min reservation vore mera grundad på rättvisa, billighet och klokhet än utskottets förslag. Jag inser, att i en fråga sådan som denna åsigheterna kunna vara olika om hvad som är rättvist, billigt och klokt, och jag har ej heller i reservationen tillåtit mig att säga annat, än att mina der uttalade åsigheter enligt min tanke öfverensstämma dermed. Jag trodde, att jag med de korta ord, jag förut yttrade, förklarar min mening, men den ärade talaren sade, att han icke förstod mig.

Jag har sökt visa, att, då man på andra öfverflyttar en börda från en viss klass, som, säga hvad man vill, dock i viss mån fått ersättning därför, så fordrar, enligt mitt förmenande, rättvisa, billighet och klokhet, att man skall se till, att man icke botar ett ondt med ett dubbelt värre, att man icke lägger på den nya bördan, der det finnes föga skäl att göra det. Lagstiftningen har förut gått ut ifrån den princip, att underhållstungan skulle drabba de kategorier, som kunna anses i anmärkningsvärd grad slita vägarne. Nu tror jag verkligen, att de beskattningsföremål, som jag velat ställa utanför, slita vägarne ytterst litet. Det är väl sant, att inom de olika kategorierna väghållningstungan ej alltid är i proportion till slitningen, så att t. ex. jordegaren icke sliter vägarne mera i samma mån som egendomen är stor, och ännu mindre är detta förhållandet med industri- och fabriksidkare, då en del, som hafva sina verk invid jernvägsstationer, alls icke nyttja vägarne, under det att andra, som icke hafva ett sådant läge, slita vägarne alldeles otroligt, men det kan icke hjälpas, att sådana ojämnheter vid fördelningen uppstå. Men jag anser, att man icke klasser emellan skall skapa nya orättvisor. Och jag tror, att det är lättare att draga en gräns mellan de föremål, som billigtvis böra gå in i väghållning, och dem, som böra stanna utanför, om man drager denna gräns, såsom Kongl. Maj:t 1889 föreslagit och jag fortfarande förordar. Är detta ej rättvist och billigt, så är det ej heller klokt att utsträcka denna gräns. Och det är mig en tillfredsställelse, att jag beträffande rättvisan, billigheten och klokheten har på min sida både Kongl. Maj:t och 1876 års Riksdag.

Af lagutskottets ärade ordförande har anmärkts, att 1876 års

Riksdag icke uttryckligen nöjt sig med att begära, att blott de beskattningsföremål skulle gå in, som jag sagt. Så kunna dock, enligt min tanke, ordalagen i skrifvelsen ej tydas. Riksdagen begärde endast en utredning beträffande den verkan ett sådant ingående skulle hafva, och om man önskat utredning öfver hvad verkan det kunde hafva, om andra föremål också komme in, lärer väl sådant då i skrifvelsen bort nämnas. Och jag tror också, att en orsak, hvarför Kongl. Maj:t höll sig inom de gränser, som nämnts, var, att Kongl. Maj:t för sin del icke kunde gifva skrifvelsen en sådan tydning, som utskottets ordförande satt i fråga.

En talare, som äskade bifall till det förslag, som framstälts af några reservanter från Andra Kammaren, anmärkte, att om kammaren skulle bifalla detta, kunde en sammanjemkning blifva möjlig. För min del är jag öfvertygad, att, om kammaren ville bifalla min reservation, en sammanjemkning lika lätt kan åstadkommas. Jag yrkar fortfarande bifall till min reservation.

Herr Forssell: För den som anser, att vägarne äro en statsinstitution och att alla statens medborgare hafva lika stor nytta utaf dem samt således i lika mån böra dertill bidraga, kan det vara alldeles naturligt att vare sig bifalla utskottets förslag i 6 § eller ännu hellre yrka mer eller mindre radikala förändringar i densamma derhän, att alla beskattningsföremål måtte indragas under denna vägskatt, och dertill så vidt möjligt lika beskattas. Den åter som anser, att vägarne äro en institution af väsentligen lokal natur, och som tillika håller före, att betydelsen och nyttan af vägarne på ett helt annat, varaktigare och väsentligare sätt tillgodokommer dem, som ega fastighet eller med fastighet i regel förenad rörelse, än dem, hvilka mera tillfälligtvis begagna vägarne, den måste helt naturligt hysa betänkligheter vid utskottets här formulerade förslag.

Det kan nemligen icke förbises, att den utveckling, som en af de här uppträdande ärade talarne profeterat, mycket naturligt tager sin utgångspunkt från det under mom. d) formulerade förslaget. Regeln är uppställd, att inkomst af kapital eller arbete skall utgöra vägskatt, och derifrån äro endast några undantag gjorda. Men med den uppfattning desse ärade talare uttalat och som verkligen ligger till grund för utskottets förslag, måste dessa undantag framställa sig såsom endast tillfälliga och oegentliga, hvilka så fort ske kan böra upphävas, på det att jemlighet måtte varda fastställd. Då skall under omständighetens, meningars, majoritetens och partiens påtryckning inträffa, att icke endast det lösa kapitalet, icke endast landthandlande, utan äfven all inkomst genom aflöning, inkomst af kanal, jernväg och annan farväg, ja, hvarför icke inkomst af skeppsrederi och sjöfart — eftersom äfven skeppsredare och sjömän resa på landsväg — skola kallas att bidraga till vägskatten.

För min del fruktar jag för mycket utvecklingen af denna fastställda princip för att icke vilja förorda, att man vid utvidgningen af den krets, som skall bidraga till vägskattens bärande, måtte gå försigtigt och långsamt till väga. Jag finner, att reservantens förslag att sluta sig till det af Kongl. Maj:t vid 1889 års riksdag afgifna härut-

*Lagförslag
ang. väghåll-
ningsbesvärets
utgörande på
landet.*
(Forts.)

Lagförslag innan har väsentligt företräde, och jag tillåter mig därför att yrka ang. väghållningsbesvärets bifall till detsamma. utgörande på landet.

(Forts.)

Herr Hasselrot: Då det af mig framställda förslaget icke under diskussionen vunnit något understöd, skall jag bedja att få taga tillbaka detsamma och i stället yrka bifall till utskottets förslag.

Efter härmed slutad öfverläggning yttrade herr talmannen, att be- träffande den nu föredragna paragrafen yrkats: 1:o) att densamma skulle godkännas; 2:o) af herr *Claëson*, att paragrafen skulle godkännas med den ändring, att mom. d) erhöle den lydelse, som föreslagits i hans derom afgifna reservation; och 3:o) att paragrafen skulle afslås.

Sedermera gjorde herr talmannen propositioner i enlighet med dessa yrkanden och förklarade sig anse propositionen på paragrafens godkännande vara med öfvervägande ja besvarad.

Votering begärdes, i anledning hvaraf, och sedan till kontrapropo- sition dervid antagits bifall till herr *Claësons* yrkande, uppsattes, ju- sterades och anslogs en omröstningsproposition af följande lydelse:

Den, som godkänner 6 § i lagutskottets förslag till lag angående väghållningsbesvärets utgörande på landet, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, godkännes paragrafen med den ändring, att mom. d) erhåller den lydelse, som föreslagits i herr *Claësons* derom afgifna re- servation.

Vid slutet af den häröfver anställda omröstningen befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 68;

Nej — 38.

7 §.

Herr Unger: Med anledning af nu föredragna 7 § vill jag taga mig friheten fästa uppmärksamheten derpå, att grunden, hvarför jord- bruksfastighet skall utgöra naturaprestationer, lærer väl vara den, att man får förutsätta, att jordbrukarne lättare kunna göra det, än andra, emedan de ega dragare och bo vid vägarne, som skola underhållas. Men då man utgår från den grunden, kan den naturligtvis icke tilläm- pas på små lägenhetsinnehafvare, som inga dragare hafva. Den kan ej heller tillämpas på hemmansegare, som hafva så ringa hemmans- delar, att de ej heller hafva några dragare. Jag anser därför, att det

icke är billigt och klokt att, såsom i denna paragraf föreslås, säga: »vägunderhållet in natura, hvarmed förstås arbetet för vägs hållande i laggilt skick, åligger all jordbruksfastighet med undantag af staten eller menighet tillhöriga allmänningssskogar». Utan jag skulle vilja, att man bestämde en gräns, som sattes ungefär der man kunde antaga, att lägenhetsinnehafvare och hemmansegare hafva dragare. Jag har trott, att denna gräns möjligen skulle komma att sättas rätt nog, om man sade, att vägunderhållet åligger all till minst 2,000 kronor taxerad jordbruksfastighet. Lägenhetsinnehafvare, som förut icke utgjort något vägunderhåll, blifva derigenom i allmänhet fortfarande befriade derifrån, mot hvilket jag förmodar ingen har mycket att anmärka. Men desto flere torde ha anmärkningar att göra deremot, att de små hemmansegarne, som förut deltagit i naturaunderhållet, nu skulle slippa detta och i stället bidraga med penningar liksom andra beskattningsföremål, som äro i fråga. Man skulle dervid kunna säga, att detta skulle medföra stora rubbningar i nuvarande vägdeltningar och att det ovilkorligen skulle föranleda nya sådana. Det är naturligt, att det komme att bidraga dertill, att vägdeltning förr ifrågasattes. Men för min del får jag säga, att jag tror att lagutskottet är allt för sanguiniskt, då det tror att vägdeltningar, fastän sjelfva delningsgrunden förändrats från mantal till taxeringsvärde, ändock icke i allmänhet mycket snart skulle komma till stånd. Man förmenar kanske, att om det ej skulle befinnas lämpligt att små hemmansegare och lägenhetsinnehafvare deltaga i naturaunderhållet, får man framdeles åstadkomma rättelse i detta förhållande. Nej, sker det ej nu, så blir det för sent. Sedan alla vägdeltningar blifvit verkställda och dessa små hemmansegare och lägenhetsinnehafvare blifvit indelade till vägunderhållet, blir det mycket svårare att taga ut steget i rätt riktning, än nu. Vidare säger man: huru skall det gå under tiden, tills vägdeltning hunnit ske? Jo, det skall gå såsom det står i 83 §: »intill utgången af det år, då vägdeltning enligt denna lag första gången blifvit inom hvarje distrikt fullbordad, skall likväl, den tid mark är bar, vägunderhållet in natura utgöras enligt hittills gällande bestämmelser». Således skulle de små hemmansegarne, ända tills ny vägdeltning blifvit gjord, fortsätta med vägunderhållet enligt den gamla vägdeltningen, och lägenhetsinnehafvaren skulle betala såsom »annan fastighet».

Om, såsom jag föreslagit, dessa små lägenhetsinnehafvare och hemmansegare skulle befrias från vägunderhållet in natura och i stället bidraga med penningar, synes mig nemligen billigt och skäligt, att de upptoges i samma beskattningskategori som andra fastigheter, d. v. s. att de finge en fyrk för 400 kronors taxeringsvärde.

Mången tror väl, att en liten hemmansegare hellre gör sitt dagsverke eller talar med sin granne om att få låna häst och köra några lass grus, än han betalar. Men med en sådan beskattningsgrund, som den nu föreslagna, finge han betala ofantligt litet, och hvarje lägenhetsinnehafvare, hvilkens taxeringsvärde icke uppginge till 400 kronor, vore alldeles fri. Allt detta synes mig billigt och ledande till stor förenkling af vägdeltningarna och af kontrollen å väghållningen, och icke heller skulle det föranleda några stora förändringar i förslaget. I 10 § skulle det föranleda den förändringen, att då der står: »vägtal åsattes,

Lagförslag
ang. väghållningsbesvärets utgörande på landet.
(Forts.)

Lagförslag
ang. väghåll-
ningsbesvärets
utgörande på
landet.

(Forts.)

med undantag af staten eller menighet tillhöriga allmänningsskogar, hvarje hemman, utjord och annan jordbruksfastighet efter medeltaxeringsvärdet för de fem senast förflutna åren sålunda, att för hvarje ett hundra kronor af samma värde utföres ett vägtal», så skulle det i stället heta: »hvarje till minst 2,000 kronor taxerad hemman» etc. Och då i 59 § står: »vägskatten utgår efter tyck med iakttagande deraf: a) att jordbruksfastighet» etc., så skulle detta ändras till: »a) att all till minst 2,000 kronor taxerad jordbruksfastighet». I 65 § skulle mellan orden »lämpligt belägna» och »jordbruksfastigheter» inflickas: *till minst 2,000 kronor taxerade.*

Såsom följd af denna min hemställan, skulle det äfven lättare kunna ske en annan ändring, som jag tror skulle vara af mycken nytta för förslaget framgång och åstadkomma, att det blefve vida mindre bråk för att få allt detta i gång, nemligen att helt och hållet utesluta sista delen af 10 § med den, jag hade så när sagt, orimliga föreskriften, att konungens befallningshafvande skall, i fall vederbörande ej kunna komma öfverens, bestämma den minskning i afgälden till stamhemmanet, som må afsöndrad jordlägenhets innehafvare tillkomma. Detta är omöjligt. Det låter ofantligt rättvist och bra, att »innehafvare af afsöndrad jordlägenhet, för hvilken afgäld till stamhemmet faststälts, ege att, om dervid hänsyn tagits till den på lägenheten belöpande andel af stamhemmanets väghållning, i ersättning för den skyldighet i detta afseende, som enligt denna lag skall af lägenhetens innehafvare utgöras, njuta befrielse för så stor del af afgälden, som med afseende å de förhållanden, hvilka voro för handen, då afgälden fastställdes, kan anses hafva motsvarat lägenhetens andel i väghållet». Men utom det att det mångenstädes, t. ex. i Kopparbergs och Örebro län, är en sådan mängd afsöndringar gjorda — många, många tusental, som föranleda betydligt arbete — huru skall, frågar jag, konungens befallningshafvande kunna reglera dessa förhållanden? Kan konungens befallningshafvande hafva alla handlingar kvar sedan 1827 för att kunna se efter, huru afgälden då beräknades? Och äfven om så vore förhållandet, måste konungens befallningshafvande dessutom veta, hvad det fans för vägar för 50 år sedan och hvad vägunderhållet då kostade. Och till och med om detta skulle kunna ske, så vet man i alla fall, huru små dessa afgälder äro. Den i paragrafen meddelade föreskriften skulle inverka så litet på afgälden, att den kanske sänktes med 25 eller 50 öre. Då lägenhetsinnehafvarne emellertid icke skulle värre betungas än som nu föreslagits, anser jag, att man saklöst skulle kunna utesluta hela den del af 10 §, som handlar om denna reglering, hvarom jag dock vidare torde få yttra mig vid föredragning af den.

Herr talman, mitt förslag med afseende å denna 7 § är således, att den måtte erhålla följande lydelse: *Vägunderhållet in natura, hvarmed förstås arbetet för vägs hållande i laggilt skick, åligger all till minst 2,000 kronor taxerad jordbruksfastighet o. s. v. i öfverensstämmelse med paragrafens lydelse i utskottets förslag.*

Skulle kammaren icke vara böjd för detta förslag, därför att det, såsom herr Forssell yttrade, skulle medföra för stora rubbningar i förut bestående förhållanden, så får jag ansluta mig till det förslag, herr Forssell väckt, att från naturaunderhållet åtminstone utesluta lägenhets-

innehafvare. Icke därför att det skulle åstadkomma så mycket trassel att få reda på dem, ty deri har herr Spånberg rätt, att de komma att föras på det hemman, dit lägenheten hör, utan därför att man bör undvika dessa små lotter, hvilkas underhåll jemförelsevis komme att bli oskäligt betungande för lägenhetsinnehafvarne. Och då man hör, att det skulle uppkomma vägskitfen, som vore två, tre fot, må man icke undra på att förslag väckas i syfte att vägstyckena åtminstone blefve så stora, att man icke behöfde förspilla sin tid med kanske långa färder till vägskitfen, der det icke vore att använda ens ett halft dagsverke.

*Lagförslag
ang. väghåll-
ningsbesvärets
utgörande på
landet.
(Forts.)*

Under sådana förhållanden och efter de upplysningar, jag fått af representanterna från Dalarne, synes det mig lämpligt, att man toge mitt förslag med den modifikation, som innefattas deri, att all jordbruksfastighet, hvars taxeringsvärde icke uppginge till *1,000 kronor*, skulle vara befriad från att utgöra vägunderhåll in natura.

Herr Forssell: Jag är ense med den föregående talaren i hans premisser, men icke i hans slutsats. Jag vill yttra några ord. Jag vill visserligen icke heller bifalla 10 §, som handlar om vägunderhållsskyldighet för afsöndrade lägenheter; men under den nu föredragna punkten kan jag endast yttra mig om den *icke* i mantal satta jorden. I denna punkt förekommer en af dessa förändringar i det ursprungligen uppgjorda förslaget, hvilka, enligt min tanke, icke hafva tillräckligt skäl, ja, till och med rent af strida mot förnuftiga grunder. När vägkomitén af år 1876 uppstälde den grundsats, att vägunderhållet bör bibehållas vid den, som nu utgöra detsamma, grundade den detta sitt påstående derpå, att endast jordbruksfastigheter i regeln hafva dragare och folk att tillgå för vägunderhållet. Vidare sade den: det är icke skäl att lägga en ny börda på den icke i mantal satta jorden, ty, om också lägenheterna någon gång äro till storlek jemförliga med fastigheter, hvilka äro i mantal satta, äro de dock i allmänhet så små, att de hvarken kunna anses hafva dragare, ej heller vid tilldelande af väg skulle få så stora vägstycken att underhålla, att det ens lönade sig att skicka dragare till desamma. Denna åsigt godkändes af alla myndigheter med undantag af, tror jag, Jönköpings och Kristianstads läns landsting, hvilka uttalade den åsigt, att den icke i mantal satta jorden borde deltaga i vägunderhållet. Kammarkollegium afstyrkte likväl en sådan anordning, och Kongl. Maj:t bibehöll i sitt förslag stadgandet att vägunderhållet in natura skulle utgöras af den i mantal satta jorden. Men särskilda utskottet vid 1889 års riksdag ansåg, att, eftersom det finnes *åtskilliga* jordlägenheter, icke i mantal satta, hvilka äro ganska betydande, så böra *alla* icke i mantal satta lägenheter deltaga i vägunderhållet. Utskottet gjorde sig en regel på grund af några undantag. Förhållandet är nemligen, att i de allra fiesta fall äro de jordbruksfastigheter, som icke äro i mantal satta, alldeles för små för att egentligen böra kunna komma i fråga till deltagande i vägunderhållet.

Jag har låtit i kammarkollegium upprätta en förteckning å jordbrukslägenheter, icke satta i mantal, för åtskilliga socknar. Och jag vill nämna för kammaren, att inom t. ex. Elgarås socken i Skaraborgs

Lagförslag ang. väghållningsbesvärets utgörande på landet. (Forts.)

län finnas sådana jordbrukslägenheter till ett antal af omkring 170, af hvilka 73 äro upptaxerade till mellan 100 och 200 kronor, 55 till mellan 300 och 500 kronor, 21 till mellan 600 och 1,000 kronor och 9 till mellan 1,000 och 1,500 kronor. Efter det medeltaxeringsvärde, som är åsatt mantalet i denna socken, kommer på 1 mantal omkring 860 meter väg. Mantalet är i medeltal uppskattadt till 47,622 kronor. Efter denna beräkning skulle på de 73 först nämnda af dessa lägenheter komma vägstycken om i medeltal 6 alnar, på de 55 derefter nämnda vägstycken omkring 15 eller 20 alnar o. s. v. Nu kan hvar och en veta både att sådana vägstycken icke äro lätta att underhålla — den kostnad, som är förenad med afsändandet af dragare och folk till sådana vägstycken, är mycket större än hvad hela vägstycket är värdt — och att det ej heller är lätt att passa in sådana små bitar i ett vägdelningsstycke. Men ännu svårare är det för vederbörande att hålla reda på alla dessa spridda väghållningsskyldige och tillhålla dem att fullgöra sina skyldigheter. Man skall svara mig, och man svarar äfven i utskottet, att alla dessa olägenheter träffa äfven den i mantal satta jorden, för så vidt hemmanen eller hemmansnumren äro efter vår nu gällande hemmansklyfningsförordning många gånger klufna i små delar och mången gång delarne inom hemmanen eller hemmansnumren hafva fått sina särskilda vägstycken utsatta. Så skall det ju också tillgå efter det nya förslaget, som talar om en dylik underdelning af hvarje hemmansnummer, i fall sådan påkallas. Men jag fäster uppmärksamheten på, att man dock alltid tänkt sig hemmanet eller hemmansnumret såsom enhet, med stadgande, att, der detsamma är deladt i mer än två delar, vägfogde alltid skall tillsättas för att inom denna lilla organism upprätthålla ordningen och tillse, att vägstyckena blifva väl underhållna. Något sådant kan icke åstadkommas med dessa små sjelfständiga, ej i mantal satta lägenheter, hvilka ligga spridda här och der i socknarne och hvilkas vägdelar skulle inpassas här och der mellan de större vägstyckena.

Jag för min del finner de skäl, som blifvit förebragta för en ändring i de af Kongl. Maj:t år 1889 föreslagna bestämmelser, vara alldeles för litet vägande, för att kammaren bör bifalla ett till sådana praktiska olägenheter ledande stadgande, som att vägunderhållet in natura åläggas all jordbruksfastighet. Jag vill därför hemställa, att denna paragraf måtte formuleras i öfverensstämmelse med 7 § i Kongl. Maj:ts förslag: »Vägunderhållet in natura, hvarmed förstås arbetet för vägs hållande i laggilt skick, åligger den i mantal satta jorden. Öfriga i 6 § omförmälda beskattningföremål bidraga till väghållet allenast med penningar, hvilka ingå till en för väghållningsdistriktet gemensam vägkassa».

Då jag icke kan instämma i den senaste värde talarens förslag att bestämma ett minimum af taxeringsvärde för de jordbruksfastigheter, som skola i vägunderhållet deltaga, beror detta derpå, att jag fruktar att derigenom stora förvecklingar skulle uppstå beträffande frågan huru vida denna uppskattning skulle gälla delar af hemmansnumren eller icke, och tror, att en sådan bestämmelse skulle föranleda nya reglementariska föreskrifter för sin tillämpning. Jag vågar afstycka den föreslagna paragrafen och tillstyrka den af Kongl. Maj:t uppgjorda.

Herr Claëson: Den förste talaren ansåg, att inga andra jordegare borde deltaga i vägunderhållet in natura än de, som kunde antagas hafva häst. Ja, det vore en mycket god gräns, om man kunde finna, hvar den gränsen låge. Men jag är fullt förvissad, att, om gränsen sattes vid, såsom han föreslog, 2,000 kronor, skulle det, särskildt i den ort, jag tillhör, väcka mycket missnöje. Det är intet tvifvel om, att allmogemännen i regel hellre vilja fullgöra vägunderhållet in natura än betala den uppskattade kostnaden. Och huru oklokt detta än någon gång kan vara af de små jordegarne, öfverensstämmer det för mycket med deras skaplynne att hellre än att gifva ut penningar, som de ej hafva till hands, sjelfva gå ut och göra arbetet. I min hemort finnas egare till hemman af mycket mindre värde än 2,000 kronor, som hafva häst. Hemmansegarne der äro icke såsom hemmansegarne på de flesta andra orter. De hafva ett litet jordbruk och lefva hufvudsakligen på binäringar, särskildt körslor af allehanda slag, och jordbruket hafva de mera såsom ett litet behag bredvid. Jag är öfvertygad, att de fleste af dessa hemmansegarne skulle blifva ledsna, om de blefve skyldige att betala den uppskattade kostnaden i stället för att utgöra vägunderhållet in natura, och för min del vill jag afstyrka bifall till hans ändringsförslag.

*Lagförslag
ang. väghåll-
ningsbesvärets
utgörande på
landet.*
(Forts.)

Hvad åter angår anmärkningen, att icke i mantal satta jordbruksfastigheter ej borde deltaga i vägunderhållet in natura, är jag efter den siste talarens yttrande ganska tveksam, om den förändring lagutskottet, i enlighet med särskilda utskottets förslag, i denna del gjort, är någon förbättring. I utskottet voro vi temligen eniga om att anse utgörandet in natura vara en förmån, som man borde unna jordegarne. Der sades att, om vägunderhållet lägges på de jordbruksfastigheter, som icke förut varit underkastade detta besvär, bör man väl åtminstone låta dem utgöra detsamma in natura. Och de jordbrukare, som sutto i utskottet, menade, att det icke skulle vara så få dylika fastigheter, som skulle hafva fördel af att utgöra underhållet in natura. Då jag nu hör, att det är ett mycket stort antal sådana fastigheter, för hvilket detta icke skulle blifva beqvämt, är jag, som sagdt, tveksam, men tillåter mig ändock yrka bifall till paragrafen oförändrad.

Herr Larsson, Liss Olof: Jag är väsentligen förekommen af herr Claëson, men jag ber att få tillägga utöfver hvad han yttrade, att det är omöjligt att bifalla ett sådant förslag, som det af herr Unger framställda. Hemma i Dalarne finnas socknar, som räknas ytterst få, om ens någon jordbruksfastighet, taxerad till 2,000 kronor, och der skulle det således, enligt herr Ungers förslag, icke blifva några, som underhölle vägarne in natura, och det blefve ju ett ganska konstigt förhållande. Der får man således indela vägarne äfven på de mindre jordbruksfastigheterna. Jag vill såsom exempel nämna sådana socknar som Särna och Venjan. Der finnas ytterst få jordbruksfastigheter, som hafva så höga taxeringsvärden som 2,000 kronor. Om dessa få fastigheter finge hela vägunderhållet in natura på sin lott, skulle de få så stora vägstycken att underhålla, att de icke skulle hinna fullgöra underhållet på hela året. Ett sådant förslag blir alltså faktiskt omöjligt i tillämpningen.

Lagförslag ang. väghållningsbesvärets utgörande på landet. Jag tror, såsom förut är antydt, att någon fara ej är förenad med att ålägga de små jordegarna, äfven om de icke hafva häst, skyldighet att in natura underhålla väg. I min hemort, der så sker redan nu, känna vi till huru förhållandet är. Vägunderhållet fordrar icke endast häst utan äfven arbete. Och de väghållningsskyldige der uppe förfara på det sätt, att de, så att säga, byta i hop sig. En person, som har ett litet jordbruk men ej häst, säger till sin granne, som eger en sådan: jag skall vara med om att göra dagsverke åt dig, om du vill släppa till häst åt mig. De hjälpa sig fram på detta sätt och äro mycket belättna. De skulle mycket beklaga, om de icke skulle få utgöra ifrågasvarande onus in natura, utan nödgas erlägga betalning i stället. För min del vidhåller jag den åsigt, jag haft i utskottet, och får yrka bifall till den föredragna paragrafen.

(Forts.)

Herr Reuterswärd: Jag har samvetsgrant afhållit mig från att yttra mig i denna invecklade fråga hufvudsakligen därför, att jag icke vill med min röst godkänna hufvudgrunderna för det förslag, som af utskottet framstälts och som väsentligt skiljer sig från Riksdagens ursprungliga skrivelse till Kongl. Maj:t. Jag begärde ordet egentligen med anledning af herr Ungers förslag, hvilket sedermera blifvit af två talare bemött, och särskildt vill jag betona, att om herr Ungers förslag skulle vinna kammarens bifall, skulle hela socknar icke blifva i tillfälle att genom naturaprestationer få underhålla vägarne. De två herrar, som nyss yttrade sig före mig, talade om huru det förhåller sig i Dalarne. Jag har egendom i Dalarne och känner därför till förhållandet derstädes. Så sönderdelad, som jorden der är, skulle högst få erhålla rättighet att med naturaprestationer fullgöra sin väghållningsskyldighet.

När nu sjelfva hufvudsaken blifvit af kammaren afgjord uteslutande för att dermed gå medkammaren till mötes — hvilket jag anser såsom en eftergift från Första Kammarens sida — tror jag att klokt vore, om vi toge förslaget i dess helhet, sådant det är, och låte författarne till detsamma svara för följderna. Min öfvertygelse är, att de anledningar, som förefinnas, till anmärkningar mot förslaget, äro så talrika, att vid kommande riksdagar så många motioner om ändringar i denna lag komma att väckas, att man, snart sagdt, måste sätta till ett särskildt utskott för att behandla desamma. Men, som sagdt, vi hafva tagit på hand att bifalla förslaget, och yrkar jag därför bifall till den föredragna paragrafen, på samma gång jag anhåller, att I, mine herrar, mätten göra så få yrkanden om ändringar som möjligt. Det tjenar nemligen icke någonting till att nu göra sådana.

Herr Spånberg: Då jag hade nöjet deltaga i det särskilda utskott, som för två år sedan behandlade denna fråga, hyste jag från början samma uppfattning som den förste talaren angående olämpligheten af att de mindre hemmansegarne och lägenhetsinnehafvarne skulle deltaga i vägunderhållet in natura. Då upplystes, att icke så få lägenheter hafva en ganska stor areal. Vid Jönköping finnes t. ex. en lägenhet, som är taxerad till 75 å 80,000 kronor. Hvad särskildt beträffar de små afsöndrade lägenheter, som icke skulle få mer än 4,

5 eller 6 alnars vägstycken att underhålla, så har åtminstone hittills vägdeleningen tillgått på det sätt, att vägen delats på hvarje hemmansnummer och ej på delar deraf. De afsöndrade lägenheterna få således sina vägstycken gemensamt med de hemman, hvartill de ursprungligen hört. Äro lägenheterna så små, att de icke hafva hästar, så få de slå sig tillsammans med sina grannar och komma öfverens om vägunderhållet gemensamt för det nummer, hvartill de höra. Jag yrkar bifall till den föredragna paragrafen.

*Lagförslag
ang. väghåll-
ningsbesvärets
utgörande på
landet.*
(Forts.)

Herr Unger: Jag kan omöjligen dela den uppfattning, som den näst siste värde talaren hade, att, därför att vi tagit hufvudgrunderna för förslaget, vi skulle taga alla detaljer och låta ansvaret få hvila på författarne. Nej, finna vi att någon detalj är felaktig, må vi väl anse oss berättigade ändra densamma. Så hafva vi väl icke gifvit upp gärdet ändå, att vi skulle anse oss förpligtade att i allt gifva efter för Andra Kammaren och icke få ändra en eller annan detalj, som vi ansåge oriktig.

Hvad mitt förslag beträffar, vill jag naturligtvis icke hålla på summan 2,000 kronor, sedan jag fått höra, att den icke passar för vissa orter, utan kan nöja sig med en mindre summa. Uppriktigt sagdt har jag ock sett i perspektiv, att en mindre summa skulle blifva bestämd. Jag vill föreslå samma summa, som herr Helander i sin motion, nemligen 1,000 kronor, och med denna ändring ber jag att få fullfölja mitt förslag.

Sedan öfverläggningen ansetts härmed slutad, yttrade herr talmannen, att i afseende på förevarande paragraf yrkats: 1:o) att densamma skulle godkännas; 2:o) af herr Unger, att paragrafen skulle godkännas med den ändring, att näst framför ordet »jordbruksfastighet» insattes orden »till minst 1,000 kronor taxerad»; och 3:o) af herr Forssell, att paragrafen skulle erhålla samma lydelse som 7 § i den af Kongl. Maj:t vid 1889 års riksdag föreslagna lag i ämnet.

Härefter gjorde herr talmannen propositioner i enlighet med dessa yrkanden och förklarade sig anse propositionen på paragrafens godkännande vara med öfvervägande ja besvarad.

Votering begärdes, i anledning hvaraf, och sedan till kontraposition dervid antagits bifall till herr Forssells yrkande, uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som godkänner 7 § i lagutskottets förslag till lag angående väghållningsbesvärets utgörande på landet, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, besluter kammaren, att paragrafen skall erhålla samma lydelse som 7 § i den af Kongl. Maj:t vid 1889 års riksdag föreslagna lag i ämnet.

Lagförslag
ang. väghåll-
ningsbesvärets
utgörande på
landet.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 70;
Nej — 29.

(Forts.)

I kapitlets öfverskrift, 1—4 §§, II kapitlets öfverskrift samt 5, 8 och 9 §§.

Godkändes.

10 §.

Herr Helander: Jag skall anhålla att få föreslå en liten ändring i 10 §. Den kan i och för sig synas ringa, men är dock till sina följder icke betydelselös. Frågan gäller endast att få bort ordet »medeltaxeringsvärdet» på tredje raden i paragrafen. Då jag åhörde diskussionen i Andra Kammaren om denna paragraf, fann jag visserligen, att flere ledamöter yrkade bifall till paragrafen oförändrad, hufvudsakligen af det skäl, att de fleste inom utskottet vidhållit att paragrafen skulle lyda såsom den nu är föreslagen. Andra ledamöter i kammaren åter opponerade sig emot att medeltaxeringsvärdet skulle utgöra grund för vägtalsättningen. Men kammaren antog emellertid förslaget, och först derefter uppstod frågan, hvem som skulle taga befattning med det dryga arbete, som blefve en följd af detta beslut. De, som då yttrade sig, tycktes vara af den mening, att detta arbete måste ersättas, och man antog, att häradskrifvarne skulle utföra det samma. Men man kom slutligen till den åsigten att, huru billigt det än vore att ersättning lemnades, hela saken likväl vore främmande för det egentliga ändamålet med sjelfva lagen. Nu kan man hafva delade meningar, huru vida det för saken är nyttigt att man till grund tager medeltaxeringsvärdet, eller om det icke vore vida bättre att, såsom jag önskar, taga det senast fastställda taxeringsvärdet. Men jag tillåter mig erinra hvilket besvär detta medeltaxeringsvärde skall förorsaka. Jag kan visserligen icke säga, huru mycket styckade egendomarne i allmänhet äro, ty jag har blott erfarenhet från det län jag tillhör, och der är, som bekant torde vara, styckningen icke så allmän som på många andra ställen. Der fins dock ett härad, som består af 740 mantal, och om jag till dem, som hafva del i mantal, lägger antalet af de många jordlägenheterna, så tror jag, att de skola der uppgå till ungefär 6,000, och redan det är ju ganska mycket att utsätta taxeringsvärdet för 6,000 personers egendom vid vägdelning. Skall detta ske för fem år, så blir ju arbetet femdubbladt. Jag törs icke i allmänhet yttra mig om, huru mycken tid det kan taga. Jag har försökt göra ett öfverslag, och jag tror knappt, att en person kan medhinna detta arbete på kortare tid än på kanske ett år. I fråga om sammanräkningen af denna ofantliga mängd taxeringsvärden skola vi komma i håg att, om dessa skola läggas till grund för en vägdelning, det skall blifva synnerligen kärkommet för alla dem, som vilja bråka, att, om ett enda litet räknefel skulle förekomma, söka få hela vägdelningsförrättningen häfd. Jag vet väl, att man häremot kan invända,

att mina farhågor möjligen äro något öfverdrifna. Men visst är dock, att arbetet blir kolossalt, och att, om det icke är nödvändigt, det är oförsigtigt att föreskrifva detsamma.

På grund häraf anhåller jag, att den ändring i den nu föredragna paragrafen måtte göras, att orden »medeltaxeringsvärdet för de fem senast förflutna åren» utbytas mot orden »senast fastställda taxeringsvärdet», och att således paragrafens första punkt måtte erhålla följande lydelse: »Vägtal åsättes, med undantag af staten eller menighet tillhöriga allmänningsskogar, hvarje hemman, utjord och annan jordbruksfastighet efter senast fastställda taxeringsvärdet sålunda, att för hvarje ett hundra kronor af samma värde utföres ett vägtal».

Lagförslag
ang. våghåll-
ningsbesvärets
utgörande på
landet.
(Forts.)

Herr Unger: I fråga om bestämmelsen angående taxeringsvärdet får jag på de skäl, som den siste talaren anförde, instämma i hans yrkande att orden »medeltaxeringsvärdet för de fem senast förflutna åren» måtte utbytas mot orden »senast fastställda taxeringsvärdet».

Men derjemte och på de skäl, som jag i korthet anförde, då jag yrkade ändring i 7 §, får jag nu förnya mitt yrkande, att hvad denna 10 § innehåller om regleringen mellan lägenhetsinnehafvare och hemmanssegare, måtte uteslutas, såsom alldeles onödigt och tillika föranledande vida större besvär, än som någonsin kan motsvaras af det resultat, som deraf skulle vinnas.

Jag hemställer således, att orden »innehafvare af afsöndrad lägenhet» o. s. v. ända till slutet af denna punkt måtte utgå, och att första momentet i denna paragraf måtte lyda sålunda: »Vägtal åsättes, med undantag af staten eller menighet tillhöriga allmänningsskogar, hvarje hemman, utjord och annan jordbruksfastighet efter senast fastställda taxeringsvärdet sålunda, att för hvarje ett hundra kronor af samma värde utföres ett vägtal».

Herr Sjöcrona: Hvad först det ändringsförslag angår, som herr Helander gjort, är det med denna sak som med många andra i denna svårlösta fråga, att man kan gifva skäl både för och emot. Kongl Maj:t hade år 1889 föreslagit taxeringsvärdet, icke medeltaxeringsvärdet, och detsamma förordade då särskilda utskottet. Men vid öfverläggningen nu i lagutskottet ifrågasattes, huru vida grunden skulle blifva så fullkomligt säker, då man endast tager ett års taxeringsvärde, som då man tager medeltaxeringsvärdet för fem år, och detta är anledningen, hvarför lagutskottet föreslagit denna ändring. Å andra sidan kan jag väl medgifva, att den förste talaren har rätt deruti, att detta skall förorsaka större besvär. Men så stort besvär, som han utmålade det, tror jag dock, att det icke skall bli, då vi veta, att fastigheterna icke oftare undergå omtaxering än hvart tredje år, och man således icke behöfver taga medeltalet af mer än två taxeringsvärden. Skulle emellertid det nu gjorda yrkandet af kammaren bifallas, skall jag icke sörja deröfver. Men då jag biträdt utskottets förslag, anser jag mig böra yrka bifall till detsamma.

Hvad den andre talarens framställning angår, kan jag deremot bestämdt icke vara med derom. Den bestämmelse, som här är införd, är obestriddigen principiellt riktig. Den står der ock mera för prin-

Lagförslag
ang. väghåll-
ningsbesvärets
utgörande på
landet.
(Forts.)

cipens skull än för den praktiska tillämpningens, ty den kommer ytterst sällan att tillämpas. Den andel i afgälden, som kan anses belöpa på vägunderhållet, är så obetydlig, att det blott kan bli fråga om ett eller annat öre, och jag tager för gifvet, att, om en lägenhetsinnehafvare mot hemmansegaren gör anspråk på att få en derefter lämpad ned-sättning i sin afgäld, hemmansegaren skall gå in derpå, och att således inga tvister af denna anledning äro att befara. Om ock bestämmelsen står endast för principens skull, kan jag, då principen är riktig, icke annat än påyrka, att bestämmelsen måtte stå kvar.

Herr Helander: Jag ber endast att få tillägga till hvad jag nyss nämnde, att jag är öfvertygad derom, att det knappt blir möjligt att åstadkomma en sådan sammanläggning, till följd deraf att under dessa fem års förlopp en hel mängd mantal säljas, afsöndras eller klyfvas, hvilket skall göra svårigheten ändå större än man kanske föreställer sig.

Herr Hasselrot: På de skäl, som af herr Helander äro åbe-ropade, skall jag tillåta mig yrka bifall till hans förslag om ändring i den nu föredragna paragrafen. Det kan verkligen hända, att det rent af blir omöjligt att bestämma medeltaxeringsvärdet under fem år för en afsöndrad lägenhet. Utbrytning kan t. ex. ha skett under det sista året, och det låter sig då ej göra att uträkna eller bestämma taxeringsvärdet för denna lägenhet under de fyra föregående åren, enär man saknar grund för bestämmande af värdeförhållandet mellan lägenheten och den fastighet i sin helhet, hvarifrån lägenheten afsöndrats. Jag tror således, att det är riktigast och icke kan medföra någon egentlig olägenhet att återgå till det ursprungliga förslaget.

Friherre Barnekow: Jag tror, att, om utskottets förslag här blir antaget, det skall förorsaka stora trakasserier. Såsom vi veta, söker man i närvarande stund att inom hvarje kommun få taxeringsvärdet så lika fördeladt som möjligt. Att i en kommun taxeringsvärdet kan vara mycket lägre än i en annan, derpå skall man allt mer rigta sin uppmärksamhet. Med anledning häraf skall det väcka stort missnöje, om man icke får så lång tid på sig, att hela det nya väghållnings-distriktet hinner ordna taxeringsvärdet inom sig. Jag undrar just, hvad de, som hafva små mantal men stora taxeringsvärden, skola säga, då de få höga vägtal. Jag tror, att missnöjet skall bli ganska stort. Derför bör man medgifva så lång tidrymd, som behöfs för att ordna dessa olika taxeringsförhållanden, ty skall man skatta för samma ändamål, är det nödvändigt att dessförinnan hafva taxeringen mera jemnt fördelad. Detta kan lättare åstadkommas, om vi taga ett års taxeringsvärde, än om vi taga medeltaxeringsvärdet för de fem senast förflutna åren, hvarigenom missnöjet skulle blifva ändå större.

På grund häraf yrkar jag bifall till herr Helanders förslag.

Herr Treffenberg: Jag skall bedja att få förena mig så väl med herr Helander som med herr Unger uti de af dem framställda ändringsförslag rörande den nu föredragna punkten. Skälen för den ändring,

som föreslagits af herr Helander, äro så vidlyftigt och öfverbevisande framhållna, att till och med en af utskottets ledamöter ansett sig böra, för sin del, instämma i detta förslag.

Hvad beträffar den ändring i paragrafen, som föreslagits af herr Unger, ber jag att få fästa herrarnes uppmärksamhet på, att dessa afsondrade lägenheter uppgå till ett ofantligt stort antal i alla delar af landet, och herrarne må icke föreställa sig, att, då konungens befallningshafvande har att fastställa afgälden på lägenheterna, de förslag, som ligga till grund för konungens befallningshafvandes pröfning af afgäldsbeloppen, äro så specificerade, att de innehålla en beräkning af stamhemmanets samtliga onera och de andelar af hvarje särskild post, som bör belöpa sig på lägenheten, utan de äro i högsta måtto summariska. Det blir därför, mine herrar, alldeles omöjligt att komma till rätta med denna punkt i förslaget, sådan den nu är formulerad.

Utskottets ärade ordförande sade, att de tvister, som möjligen skulle uppkomma, blefve högst få. Nej, mine herrar, då kännen I icke den svenska allmogen rätt! Jag känner den, jag! Om någon anser sig hafva en alm för mycket vägunderhåll, så drager han denna fråga under myndigheternas pröfning.

Jag får därför på det kraftigaste förorda, att herrarne måtte bifalla den formulering af paragrafen, som herr Unger föreslagit. Göra herrarne det, vinnes också framgång åt herr Helanders förslag.

Herr Hasselrot: Endast några få ord. Jag erkänner villigt rättigheten af hvad den siste talaren sade derom, att det i många fall kan vara svårt att bestämma huru stor del af afgälden, som belöper sig på vägunderhållet, och att möjliga tvister då skola uppstå. Jag betvivlar dock, att dessa tvister komma att blifva särdeles många. Det kan nemligen väl vara möjligt, att en eller annan kan vara benägen att väcka rättegång om en alm större eller mindre vägunderhåll, men i förevarande fall blir det ju i regel fråga om endast ett eller annat öre, och jag tror icke, att någon är så mån om sin rätt, att han om en sådan småsak skall väcka rättegång.

Bestämmelsen har sin teoretiska betydelse. Det går icke riktigt för sig att utesluta densamma, då man ålägger lägenheten skyldighet att utgöra underhåll in natura. Skall lägenheten utgöra underhållet in natura, bör innehafvaren vara berättigad att få slippa den afgäld, som han betalat för att hemmanssegaren skall göra det. Det kan ju icke bestridas, att detta är principiellt riktigt, och man får icke undandraga lägenhetsinnehafvaren denna rätt, därför att den är ringa. Jag befarar icke de olägenheter, som herr Treffenberg påpekade, hvarför jag yrkar, att detta moment måtte få stå kvar.

Herr Unger: Ja, det må vara, såsom föregående talare förmenat, både principiellt och teoretiskt riktigt, detta här ifrågakomna stadgande, men det är praktiskt omöjligt att tillämpa. Hvar och en vet ju, att de uppgifter, som skulle ligga till grund för pröfningen, äro mycket summariska, och jag tviflar på, att konungens befallningshafvande ens har dem kvar sedan år 1827. Det torde icke vara skäl att stifta en lag, hvilken, om ock till teori och princip riktig, är omöjlig att tillämpa,

*Lagförslag
ang. väg-
håll-
ningsbesvärets
utgörande på
landet.*
(Forts.)

Lagförslag
ang. väghåll-
ningsbesvärets
utgörande på
landet.
(Forts.)

det må sedan blifva flere eller färre tvister. Om det ock blefve endast en tvist, som det icke står i konungens befallningshafvandes magt att afgöra, torde ensamt den omständigheten vara ett skäl för momentets uteslutande, helst som derigenom icke någons rätt i verkligheten för nära trädes.

Efter härmed slutad öfverläggning yttrade herr vice talmannen, som för en stund öfvertagit ledningen af kammarens förhandlingar, att i fråga om den nu föredragna paragrafen yrkats: 1:o) att densamma skulle godkännas; 2:o) af herr *Helander*, att paragrafen skulle godkännas med den ändring, att orden »medeltaxeringsvärdet för de fem senast förlutna åren» utbyttes mot orden: senast fastställda taxeringsvärdet; samt 3:o) af herr *Unger*, att paragrafen skulle godkännas med nämnda ändring och med uteslutande af andra punkten i första stycket.

Sedermera gjorde herr vice talmannen propositioner i enlighet med dessa yrkanden och förklarade sig anse propositionen på bifall till herr *Helanders* yrkande vara med öfvervägande ja besvarad.

Votering begärdes, i anledning hvaraf herr vice talmannen upptog hvarterdera af de båda öfriga yrkandena med hemställan, huru vida kammaren ville antaga detsamma till kontraposition i nämnda votering, samt förklarade sig finna de härå afgifna svaren hafva utfallit med öfvervägande ja för deras mening, som ville till kontraposition antaga bifall till herr *Ungers* yrkande.

Votering begärdes emellertid jemväl angående kontrapositionens innehåll, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en omröstningsproposition af följande lydelse:

Den, som vill, att vid blifvande votering om godkännande af 10 § i lagutskottets förslag till lag angående väghållningsbesvärets utgörande på landet med den af herr *Helander* föreslagna ändring kontrapositionen skall innehålla bifall till herr *Ungers* yrkande i ämnet, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har såsom kontraposition vid nämnda votering tagits godkännande af paragrafen med den lydelse utskottet föreslagit.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 46;

Nej — 44.

På grund häraf uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som vill, att 10 § i lagutskottets förslag till lag angående väghållningsbesvärets utgörande på landet skall godkännas med den

ändring, att orden »medeltaxeringsvärdet för de fem senast förflutna åren» utbytas mot orden: senast fastställda taxeringsvärdet, röstar

*Lagförslag
ang. väghåll-
ningsbesvärets
utgörande på
landet.
(Forts.)*

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, godkännes paragrafen med nämnda ändring och med uteslutande af andra punkten i första stycket.

Vid slutet af den häröfver anställda omröstningen befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 51;
Nej — 39.

11—24 §§.

Godkändes.

25 §.

Herr Larsson, Liss Olof: Jag skulle må hända icke hafva begärt ordet, men efter kammaren redan i en paragraf fattat olika beslut med Andra Kammaren, vågar jag här göra ett yrkande.

Jag tror för min del, att, om den 25:e §:n bifalles, man gör ett betänkligt ingrepp i eganderätten. Man säger nemligen, att en jordegare, som råkar hafva sitt skifte invid vägen, får icke disponera deröfver så, att han kan bygga hus närmare denna väg än på ett afstånd af 3,5 meter, d. v. s. omkring 6 alnar. Denna bestämmelse kan i många fall hafva en rätt stor betydelse. I min hemort, der byarne äro ganska stora och der man på vissa trakter invid vägarne börjar sälja jord efter kvadratfot, der blir det ganska svårt, om man föreskrifver, att inom ett så och så stort afstånd från vägen får man icke bygga något hus. Detta stämmer icke öfverens med innehållet i förslaget i öfrigt. I skogstrakter t. ex., der få träden växa ända ned till vägkanten, blott grenarne icke täcka vägen, men en byggnad får man icke föra upp vid denna väg på närmare afstånd än 6 alnar. Jag undrar hvad man skulle säga, om de, som bygga hus i städerna, förbjödes att uppföra dessa närmare gatorna, än på ett så och så stort afstånd, då de deremot få släppa till mark till gatorna, för hvilken de icke hafva någon ersättning. Fördelen af att icke hafva någon byggnad invid vägen skulle väl vara den, att vägen skulle torka fortare, och det medgifver jag kan vara förhållandet, men det synes mig dock vara obilligt att säga till en jordegare, som fått sitt egendomsskifte invid vägen och vid laga skiftet just därför fått högre grad å denna mark och hvars kostnader för vägunderhållet på annat ställe äro kanske ganska betydliga, att denne måste skänka till vägunderhållet en värdefull del af sin egendom för att göra detsamma lättare för en annan underhållsskyldig.

I den vid utskottets betänkande fogade reservation, som afgifvits af herr Folke Andersson, yrkas, att detta afstånd måtte nedsättas till 2 meter. Det synes mig därför, om man toge denna bestämmelse,

Lagförslag ang. väghållningsbesvärets utgörande på landet. (Forts.) att, ehuru man dock gjort ett ingrepp i den enskildes rätt, man likväl icke gått så våldsamt till väga, som om denna § bifölles oförändrad. Jag får således för min del yrka afslag på den nu föredragna paragrafen, och bifall till densamma med den lydelse, som finnes i reservationen angifven.

Herr Sjöcrona: Den nu föredragna paragrafens lydelse är densamma, som föreslogs af vägkomitén, och, så vidt jag kan erinra mig, har intet landsting och icke heller någon länsstyrelse gjort anmärkingar deremot. Den är sedan godkänd af kammarkollegium äfvensom af Kongl. Maj:t och 1889 års särskilda utskott, och den har därför också blifvit förordad af lagutskottet. Anledningen, hvarför paragrafen fått denna lydelse, är naturligtvis den, att om hus får byggas in på vägen, vållar detta en samling af snö och vatten, som rinner ned från taken och stannar på vägen, hvarigenom förorsakas svårighet i vägens underhåll. Nu är det visserligen sant, såsom den siste talaren sade, att en sådan föreskrift vållar ett litet intrång i eganderätten, eller åtminstone i friheten att förfoga öfver sin mark, men ett sådant intrång får den enskilde på många andra områden underkasta sig för det allmännas bästa. Beträffande städerna, veta vi ju, att man, på grund af byggnadsstadgan, är underkastad betydliga intrång i friheten att på sin tomt bygga hur man vill.

Jag yrkar bifall till den föredragna paragrafen.

Efter härmed slutad öfverläggning yttrade herr talmannen, att beträffande den nu föredragna paragrafen yrkats, dels att densamma skulle godkännas, dels ock, af herr *Larsson*, *Liss Olof*, att paragrafen skulle godkännas med den ändring, att siffertalet 3,5 utbyttes mot talet 2.

Sedermera gjordes propositioner jemlikt dessa yrkanden; och förklarades propositionen på paragrafens godkännande vara med öfvervägande ja besvarad.

26—32 §§.

Godkändes.

På framställning af herr talmannen uppsköts den fortsatta behandlingen af förevarande utlåtande till morgondagens sammanträde.

Herr *Bergström* erhöll på begäran ordet och yttrade:

Jag tager mig friheten hemställa, att näst efter statsutskottets utlåtande n:o 51 måtte på föredragningslistan för morgondagens plenum först uppföras särskilda utskottets utlåtande rörande förslag till sjölagen m. m.

Härtill lemnade kammaren sitt bifall.

Anmälades och bordlades

bevillningsutskottets betänkanden:

n:o 14, i anledning af dels Kongl. Maj:ts proposition om ändring i kongl. förordningen den 14 september 1883 angående bevillning af fast egendom samt af inkomst, dels ock en af herr T. W. Forsell väckt motion i samma ämne; och

n:o 15, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition till Riksdagen rörande upphörande af de enligt förordningen den 16 maj 1884 angående bevillningsafgifter för särskilda förmåner och rättigheter utgående bevillningsafgifter af frälseegendommar och lotshemman; samt

lagutskottets utlåtanden:

n:o 41, i anledning af ej mindre Kongl. Maj:ts proposition angående förändrad lydelse i vissa delar af värnpligtslagen den 5 juni 1885 än äfven väckta motioner om ändring i samma lag; och

n:o 42, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående ändrad lydelse af § 58 i förordningen om kommunalstyrelse på landet.

På framställning af herr talmannen beslöts, att de ärenden, som denna dag bordlagts första gången, skulle uppföras främst på föredragningslistan till nästa sammanträde.

Kammaren åtskildes kl. 10.50 e. m.

In fidem

A. von Krusenstjerna.
